

Matematika

I qism

2

@ELEKTRON_DARSLIKHOT dan yuklab olindi.

I. V. Repyova

Matematika

2-sinf

I qism

Umumiy o'rta ta'lim maktablari uchun darslik

Ta'limni rivojlantirish markazi huzuridagi ilmiy-metodik
kengash tomonidan tavsiya etilgan.

Toshkent – 2023

@ELEKTRON_DARSLIKBOT dan yuklab olindi.

UO'K 51(075.3)
KBK 22.1ya72
R 42

I.V.Repyova
Matematika. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 2-sinfi uchun
darslik, I qism / I.V.Repyova, Y.V.Zemlina. – Toshkent:
"Novda Edutainment" nashriyoti, 2023. – 100 b.

Taqrizchilar:

- N.M.Usmanova** – MMTV tasarrufidagi PMTIDUM oliy toifali boshlang'ich sinf o'qituvchisi;
- O.Sh.Yevstafyeva** – MMTV tasarrufidagi PMTIDUM 1-toifali boshlang'ich sinf o'qituvchisi;
- M.M.Umarova** – Toshkent shahri 222-umumiy o'rta ta'lim maktabi 1-toifali boshlang'ich sinf o'qituvchisi;
- M.I.Xujayeva** – Toshkent shahri 142-umumiy o'rta ta'lim maktabi 1-toifali boshlang'ich sinf o'qituvchisi.

Shartli belgilar

**Yozma bajarish
uchun topshiriq**

**Juft bo'lib
ishlash**

**Og'zaki bajarish
uchun topshiriq**

Uy vazifasi

**Mantiqiy
topshiriq**

Eslatma: O'lchov birliklaridan O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasida kattalik birliklarini qo'llash to'g'risida"gi 10.01.2018-yil 21-sonli qaroriga muvofiq foydalanildi.

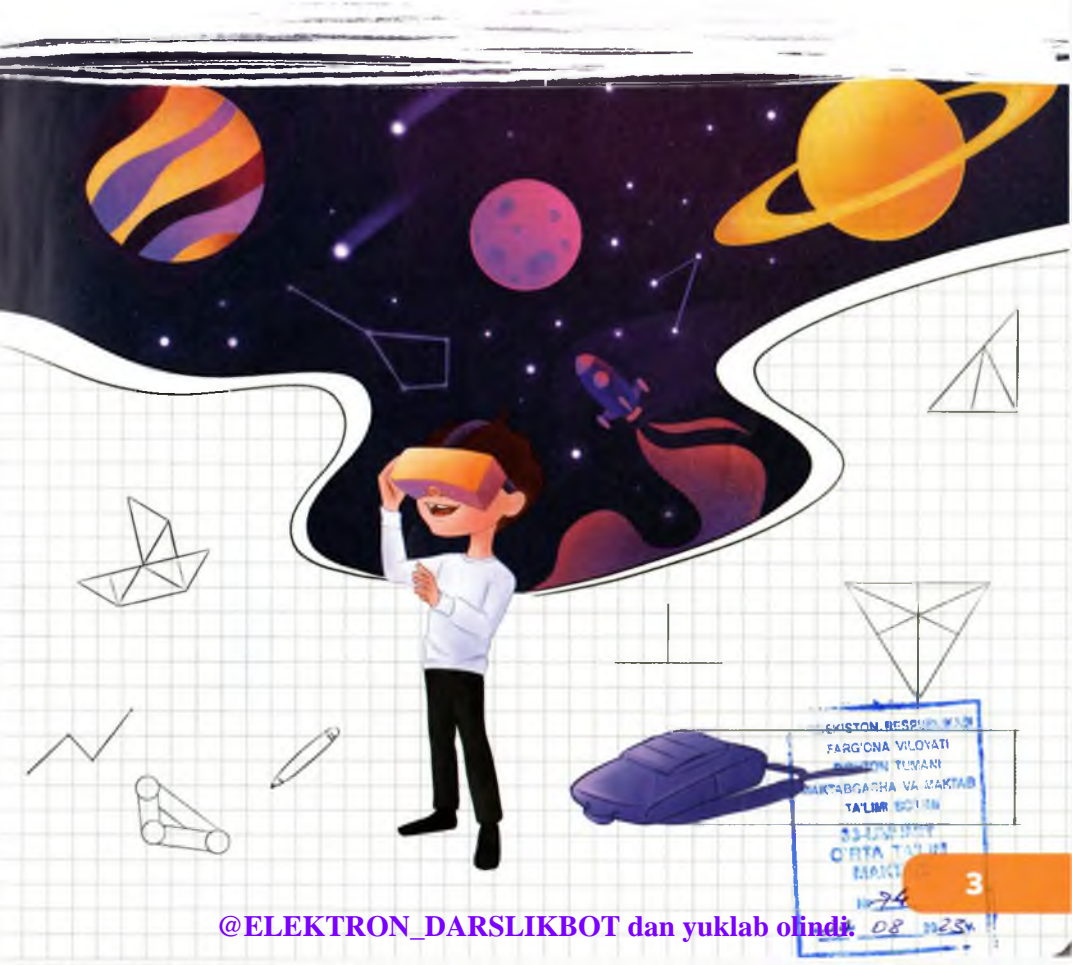
ISBN 978-9943-9687-2-1

© I.V.Repyova
© "Novda Edutainment", 2023-y.

@ELEKTRON_DARSLIKBOT dan yuklab olindi.

Muqaddima

Biz ikkinchi sinfda ham qiziqarli va hamma yerda kerak bo'ladigan matematika fanini o'rganishda davom etamiz. Qo'lingizdagi kitob yordamida siz 100 gacha bo'lgan sonlarni qo'shish va ayirishni o'rganasiz, murakkab mantiqiy masalalarni yechishni bilib olasiz, kundalik hayotda matematikadan foydalanishni o'rganishda davom etasiz. Matematika tabiatni o'rganishda qanday yordam berishini tushunasiz va zamonaviy texnologiyalar bilan tanishasiz.

1. Takrorlash

Yondosh mavzu:
Kuzgi hodisalar

20 gacha bo'lgan sonlar,
yig'indi va ayirma.

Sentabr
30

Oktabr
31

Noyabr
?

1. Yettinchi barg qanday rangda? Oxiridan bitta oldingi barg qanday rangda?

2. Qiymatlarni o'sib borish tartibida yozing. Qanday so'z hosil bo'ldi?

15 - 6	14 - 3	19 - 5	8 + 5	6 + 6	12 - 4	6 + 4
A	G	R	A	L	B	R

3. Sentabrda qanday ob-havo hodisalari kuzatiladi?
Ulardan qaysilari diagrammada ko'rsatilgan?

- a) Sentabr oyida qancha tumanli kun bo'lgan?
b) Quyoshli kunlar bulutli kunlardan qancha ko'p bo'lgan?
d) Bulutli va tumanli kunlar jami qancha bo'lgan?

 - quyoshli kunlar

 - bulutli kunlar

 - shamolli kunlar

 - tumanli kunlar

4. Kuzda hovlidagi daraxtlar bargining rangi o'zgardi. 6 ta terak daraxti sariq rangga, 7 ta zarang daraxti qizil rangga kirdi. Faqat 4 ta eman daraxti yashil rangda qoldi. Hovlida nechta daraxt bor?

5. Jadvalni to'ldiring.

	15	10	5	2
	2	3	7	9
+				

	14	15	11	9
	7	5	4	5

6. Daftaringizga yozing va taqqoslang.

$14 \square 19$

$10 + 10 \square 19$

$20 - 5 \square 10 + 2$

$16 \square 18$

$18 - 9 \square 10$

$12 + 6 \square 19 - 5$

7. Kuzgi tabiat hodisalarini toping.

A $9 + 9$

R $6 + 5$

Q $7 + 8$

U $8 + 9$

I $6 + 4$

O $6 + 7$

M $8 + 6$

N $4 + 8$

T $7 + 9$

V $12 + 7$

16	17	14	18	12

15	10	11	13	19

8. "Oltin kuz" tanloviga ikkinchi sinf o'quvchilari 5 ta she'r, 2 ta ertak va 8 ta rasm tayyorlashdi. Tanlov hay'ati jami qancha topshiriqni baholashi kerak?

2. Takrorlash

Yondosh mavzu:
Kuzgi hosil

100 gacha bo'lgan sonlar,
yig'indi va ayirma.

Toping

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

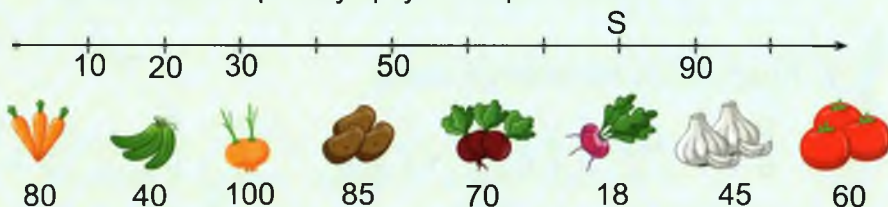
1	2	3	5
1		4	
3	6	5	6
7		3	7

	3	4	5
1	2	2	6
	3		7
6	5	7	

1. Rasmda rediskalar nechta? Bir bog'lamda nechta sabzi bor? Rediska va sabzilarning umumiy sonini boshqacha usulda qanday hisoblash mumkin?

2. Fermerlar hosilni yig'ishtirib olishdi. O'ylab ko'ring, uni sonlar nurida qanday qo'yib chiqish kerak?

3. Daftaringizga namuna bo'yicha yozing.

5 o'nl. 6 birl. = 56

81 = 8 o'nl. 1 birl.

3 o'nl. 7 birl. =

72 = o'nl. birl.

4 o'nl. 5 birl. + 1 o'nl. 3 birl. =

46 = o'nl. birl.

2 o'nl. 9 birl. - 1 o'nl. 4 birl. =

51 = o'nl. birl.

7 o'nl. 4 birl. + 2 o'nl. =

60 = o'nl. birl.

6 o'nl. 8 birl. - 5 o'nl. =

100 = o'nl. birl.

4. Yig'ib olingan hosilni taqsimlang.

5. Karim va Said hosilni yig'ib olishda otasiga yordam berishdi. Karim 50 chelak kartoshka yig'ib oldi. U ukasidan 20 chelak ko'p kartoshka yig'di. Bolalar jami necha chelak kartoshka yig'ib olishgan?

6. Hisoblang.

$$40 + 50 - 20$$

$$30 + 20 - 10$$

$$60 - 30 - 10$$

$$20 - 20 + 50$$

$$10 + 10 + 20$$

$$70 - 40 + 10$$

$$30 + 30 + 20$$

$$40 - 10 + 50$$

$$10 + 40 + 40$$

7. Hisoblang.

$$4 \text{ o'nl. } 3 \text{ birl. } + 5 \text{ o'nl.}$$

$$73 - 40 + 24$$

$$7 \text{ o'nl. } 2 \text{ birl. } + 1 \text{ o'nl. } 6 \text{ birl.}$$

$$62 + 17 - 21$$

$$8 \text{ o'nl. } 7 \text{ birl. } - 2 \text{ o'nl. } 5 \text{ birl.}$$

$$47 - 25 + 32$$

$$9 \text{ o'nl. } 4 \text{ birl. } - 3 \text{ o'nl.}$$

$$62 - 40 - 11$$

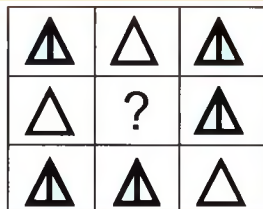

8. Polizdan 20 ta tarvuz, tarvuzdan 10 ta ko'p qovun, qovundan 10 ta ko'p qovoq yig'ishtirib olindi. Nechta qovoq yig'ib olingan?

3. Takrorlash

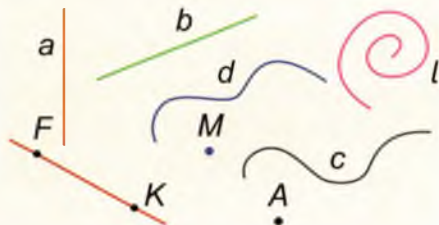
Yondosh mavzu:
Xonaki gullar

To'g'ri va egri chiziqlar,
nuqtalar.

1. Ushbu rasmda siz qanday nuqtalar, to'g'ri va egri chiziqlarni ko'ryapsiz? Ularning nomini ayting.

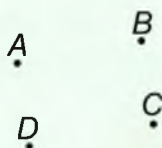
Nuqta	To'g'ri chiziq	Egri chiziq
.		

2. Daftaringizga nuqtalarni rasmda ko'rsatilganidek belgilab chiqing.

AC va BD to'g'ri chiziqlarni o'tkazing.
Ikki to'g'ri chiziqlarning umumiy nuqtasini belgilang. Unga nom bering.

Yana bitta shunday nuqta topish mumkinmi?

3. Rayhon o'simligining balandligi 37 cm. Yalpiz o'simligining balandligi undan 5 cm qisqa. Yalpizning balandligini toping.

4. Taqqoslang.

$12 + 10$	\square	$18 + 0$	$14 - 9$	\square	$15 - 8$	$16 + 1$	\square	$16 - 1$
$15 + 2$	\square	$7 + 9$	$6 + 7$	\square	$12 - 6$	$26 + 3$	\square	$29 - 1$
$20 - 9$	\square	$15 - 3$	$11 - 7$	\square	$3 + 9$	$8 + 7$	\square	$7 + 8$

5. May oyida pechak o'simligining uzunligi 7 dm edi. U iyunda 2 dm ga, iyulda 4 dm ga, avgustda esa yana 3 dm ga o'sdi. Kuz boshida pechak o'simligining uzunligi necha detsimetr bo'ladi?

6. Tenglamani yeching.

$$x - 15 = 54$$

$$18 + z = 79$$

$$61 - b = 40$$

7. Daftaringizga:

- a) AB to'g'ri chiziqni;
 - b) AB to'g'ri chiziqni kesib o'tadigan CD kesmani;
 - d) bu to'g'ri chiziq va kesmada yotmaydigan M nuqtani;
 - e) CM nurni;
 - f) AB to'g'ri chiziq va CD kesmani kesib o'tmaydigan KL kesmani chizing.
- AB to'g'ri chiziq va CD kesmaning kesishish nuqtasini O harfi bilan belgilang.

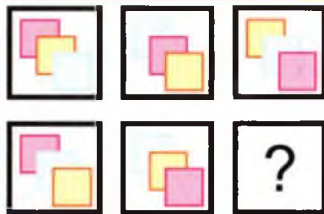

8. Uyda har bir bolaning o'zi parvarishlaydigan xonaki gullari bor. Bu gullar jami 58 ta. Agar Anvar 22 ta gulni, Karim esa 16 ta gulni parvarishlasa, Malika nechta gulni parvarishlaydi?

4. Takrorlash

Yondosh mavzu:
Uy hayvonlari

Perimetr,
siniq chiziqlarning uzunligi.

1. Taqqoslang. Topshiriqni amallarni hisoblamasdan bajarishga harakat qiling.

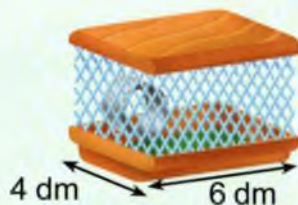
a) $10 + 11 + 12 + 14$ ☐ $14 + 13 + 11 + 10$

b) $20 + 30 + 40 + 50$ ☐ $20 + 30 + 4 + 50$

d) $5 + 6 + 7 + 8$ ☐ $5 + 6 + 7 - 8$

e) $90 - 80 - 1$ ☐ $90 - 8 - 1$

2. Diyor quyon uchun in yasamoqchi edi. Tomonlari 4 dm va 6 dm bo'lgan in yasash uchun qanday uzunlikdagi sim to'r sotib olish kerak?

3. Siniq chiziq bo'g'inlarini o'lchang va uning uzunligini toping.

4. Masalani tenglama tuzib yeching.

Nozim boboning jami 19 ta uy hayvoni – qo'y va echkilari bor. Qo'ylar 14 ta ekani ma'lum bo'lsa, echkilar nechta?

5. Tovuq katagida 4 ta jigarrang, 2 ta oq, 3 ta qora va 5 ta kulrang tovuq bor. Daftaringizga diagramma chizing va tovuqlar sonini taqqoslang.

$$J > O \quad J \square K$$

$$J \square Q \quad O \square Q$$

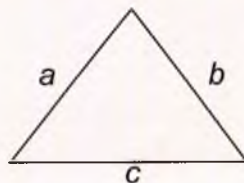

6. Tovuqlar uchun 30 kg, o'rdaklar uchun esa undan 10 kg kam don sotib olindi. Parrandalar uchun jami qancha don sotib olindi?

7. Jadvalni to'ldiring.

a	12	11	20	
b	11	12		10
c	15		10	30
P_{Δ}		35	50	65

8. Tomoni 4 cm bo'lgan kvadrat chizing. Ushbu kvadratning perimetri qanday?

9. Hisoblang.

$$24 + 22 + 32$$

$$14 + (43 + 21)$$

$$56 - 12 - 23$$

$$84 - (43 - 10)$$

$$15 + 21 + 51$$

$$43 + (16 + 40)$$

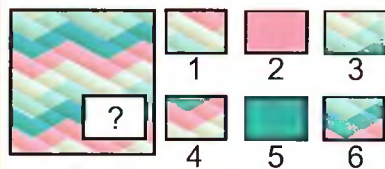
$$89 - 17 - 20$$

$$68 - (84 - 30)$$

5. Takrorlash

Yondosh mavzu:
Uy hayvonlari

Sonli va harfiy ifodalar.

1. Yozda Kozim bobosiga yaylovda yordam beradi. Boboning a ta sigiri, b ta qo'yi, c ta oti va d ta echkisi bor. Quyidagi ifodalar nimani bildiradi?

$$a + b$$

$$c + d$$

$$a + b + c + d$$

$$a - b$$

$$b - c$$

$$c - d$$

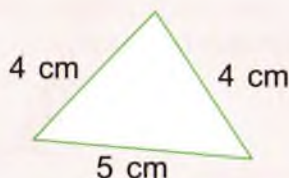
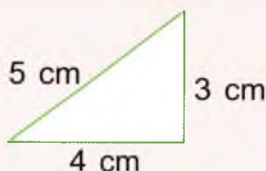
Eng ko'p hayvon qaysi? Nima uchun?

2. Agar $b = a - 7$ ekani ma'lum bo'lsa, b ning qiymatini toping.

a	14	27	39	9	18
	O'	O	N	CH	P

Javoblarni o'sib borish tartibida qo'yib chiqing.
Mos harflardan nima hosil bo'ladi?

3. Uchburchaklarning perimetrlarini toping.

4. $a = 7; 8; 9$ va $b = 5; 2$ bo'lganda, $a + b$ ifodaning qiymatini toping. Mumkin bo'lgan barcha misollarni yozib chiqing.

Namuna:

$$7 + 5 = 12$$

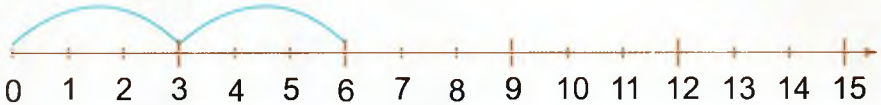
$$8 + 5 = 13$$

5. Ifoda tuzing va uning qiymatini hisoblang.
Kecha tovuq katagidan 43 ta tuxum, bugun esa undan 2 ta ko'p tuxum olindi. Ikki kunda nechta tuxum olindi?

6. Otxonada bitta ot uchun 3 metr joy kerak. Otxona o'lchami 12 metr bo'lsa, unga 6 ta ot sig'adimi? Uchtalab sanang. Yechimni sonlar nurida ko'rsating.

7. Harfiy va sonli ifodalarni yozing va ularning qiymatini toping:
- a) 18 va 41 sonlari yig'indisi;
 - b) 87 va 23 sonlari ayirmasi;
 - d) x va 19 soni yig'indisi;
 - e) 27 va m ning ayirmasi;
 - f) $(t - p)$ ayirmasiga 12 sonini qo'shing.

8. Ifoda tuzing va uning qiymatini hisoblang.
Sigir ertalab 7 litr, kechqurun 8 litr sut berdi. Hamma sutning 5 litri qatiq tayyorlash uchun, 4 litri tvorog tayyorlash uchun olindi. Necha litr sut qoldi?

9. Hisoblang.
$(12 - 6) + 9$	$12 + (16 - 9)$	$12 + (12 - 9)$
$20 - (18 + 2)$	$20 + (18 - 2)$	$(20 + 18) - 2$

6. Takrorlash

Yondosh mavzu:
Yovvoyi hayvonlar

Tenglama,
tenglamaning yechimi.

1	2	3
2	4	6
3	6	?

1. So'roq belgilari ortida qaysi hayvonlar yashiringan?

a			
b			
c			
$a + b + c$?	?	

2. Tenglamani yeching.

$$x + 16 = 37$$

$$98 - y = 47$$

$$z - 15 = 21$$

3. Masalani ikki usulda: tenglama tuzib va arifmetik amallar yordamida yeching.

Toshkent hayvonot bog'iga 12 ta yangi nodir qush keltirildi. Ulardan 3 tasi qirg'iy, qolganlari kaklik. Hayvonot bog'iga nechta kaklik keltirildi?

4. Hisoblang. Natijani santimetrga o'girib yozing.

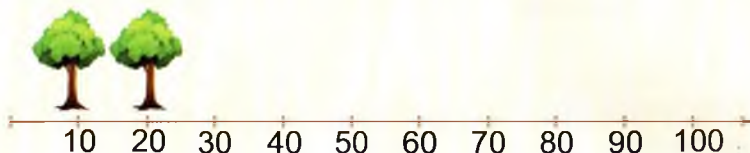
$$5 \text{ dm } 4 \text{ cm} + 2 \text{ dm } 5 \text{ cm}$$

$$9 \text{ dm } 5 \text{ cm} - 7 \text{ dm } 3 \text{ cm}$$

$$2 \text{ dm } 6 \text{ cm} + 3 \text{ dm } 3 \text{ cm}$$

$$8 \text{ dm } 6 \text{ cm} - 2 \text{ dm } 4 \text{ cm}$$

5. Maymunlar uchun ajratilgan pavilyonga daraxtlar ekildi. Har kuni har bir daraxtni sug'orish uchun 10 litr suv sarflandi. Agar har kuni 90 litr suv sarflansa, qancha daraxt ekilganligini sonlar nuri yordamida aniqlang.

6. Perimetri 14 cm ga, ikki qarama-qarshi tomoni uzunliklari yig'indisi 10 cm ga teng bo'lgan to'g'ri to'rtburchak chizing.

7. Jadval bo'yicha tenglamalar tuzing va ularni yeching.

x	8	4	Jami: 17
			

8. Hayvonot bog'iga ikkinchi sinfning 97 nafar o'quvchisi 3 ta avtobusda kelishdi. Birinchi avtobusda 30 nafar o'quvchi, ikkinchi avtobusda birinchi avtobusdagidan 3 nafar ko'p o'quvchi kelgan bo'lsa, uchinchi avtobusda qancha o'quvchi kelgan?

9. Katakchalar o'rniga harflar yozing. Hosil bo'lgan tenglamalarni yeching.

$$\square - 31 = 42$$

$$\square + 42 = 54$$

$$78 - \square = 15$$

7. Takrorlash

Yondosh mavzu:
O'simliklar

O'zaro teskari masalalar,
mantiqiy masalalar.

1. Namunaga qarab xona qo'shiluvchilarining yig'indisi ko'rinishida yozing.

$$15 = 10 + 5$$

$$18 =$$

$$24 =$$

$$26 =$$

$$32 =$$

$$47 =$$

2. Chizma chizing va uning asosida teskari masalalar tuzing. Yodgorliklar do'konida yong'oqdan yasalgan 27 ta o'yinchoq va 51 ta savatcha sotildi. Jami nechta qo'l mehnati ishlari sotildi?

3. Eman daraxtining balandligi 35 metr, yong'oqning balandligi 24 metr, chinorning balandligi 25 metr. Eman daraxti yong'oqdan necha metr baland? Yong'oq chinordan necha metr past? Eman daraxti chinordan necha metr baland?

4. 2-sinf o'quvchilari botanika bog'ining iqlim hududlari bo'ylab tarqalishdi. Agar 2-"A" Shimoliy Amerika hududiga bormaganligi, 2-"B" Sharqiy Osiyo hududiga borganligi ma'lum bo'lsa, har bir sinf qayerga borganligini aniqlang.

	Sharqiy Osiyo	Shimoliy Amerika	Uzoq Sharq
2-"A"			
2-"B"			
2-"D"			

5. a) Tomoni 4 santimetr bo'lgan teng tomonli uchburchakning perimetrini toping.
b) Uchburchakning har bir tomonini 2 santimetrga kamaytiring. Perimetr necha santimetrga kamaydi?

6. 2, 5, 7, 14 sonlari hamda "+" va "-" belgilardan foydalanib, mumkin bo'lgan barcha tengliklarni tuzing.

7. Oxirgi rasmdagi narsalar qanday joylashtiriladi?

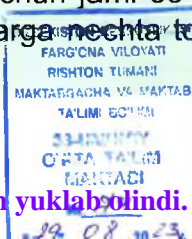
8. Daftaringizga jadvallarni chizing va ularni to'ldiring.

+	6		7	
8		11		10
1				
	10			
2				

+	20	12		11
5			13	
8			16	
7				
6				

9. Qurigan barglardan yasaladigan applikasiya uchun 21 ta olcha daraxti bargi, 23 ta o'rik daraxti bargi va bir nechta tok bargi kerak. Agar applikasiya uchun jami 55 ta barg ishlatilgani ma'lum bo'lsa, o'quvchilarga nechta tok bargi kerak bo'lgan?

8. Takrorlash

Yondosh mavzu:
Foydali va zararli
hasharotlar

Teskari masalalar,
mantiqiy masalalar.

$$\text{ant} + \text{beetle} = 14$$

$$\text{ant} - \text{beetle} = 2$$

$$\text{ant} + \text{ant} = ?$$

1. Har bir hasharot aylananing qaysi qismiga kelib tushadi?

Qanotli

Odamlar
uchun zararli

Odamlar
uchun foydali

2. 51, 28, 14 sonlarining har biri uchun
namunada keltirilgani kabi misollar yozing.

Namuna:

$$40 + 6 = 46$$

$$6 + 40 = 46$$

$$46 - 6 = 40$$

$$46 - 40 = 6$$

3. Ipakchilik fabrikasiga birinchi kuni 8 yashik, ikkinchi kuni 12 yashik, uchinchi kuni birinchi va ikkinchi kunlaridan 5 yashik ko'p pilla keltirilgan. Fabrikaga uch kunda necha yashik pilla keltirilgan?

4. Hisoblang.

$$45 + 21$$

$$86 - 12$$

$$37 + 20$$

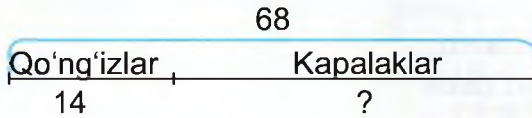
$$27 + 31$$

$$83 - 42$$

$$79 - 30$$

5. Chizmadan foydalanib teskari masalalar tuzing va ularni yeching.

6. Uzunligi 1 dm bo'lgan AB kesma chizing. Unda C va D nuqtalarni belgilang. Ushbu nuqtalar AB kesmani necha bo'lakka bo'ladi? Kesma bo'laklari bo'yicha ifoda tuzing.

7. Taqqoslang.

$a \square a - 3$

$b + 14 \square b + 25$

$8 - k \square 10 - k$

$b \square b + 7$

$d - 11 \square d - 12$

$m + 0 \square m - 0$

8. Asalari bayramga 49 ta hasharotni taklif etdi. Ulardan 12 tasi kapalak, 14 tasi asalari, qolganlari esa qo'ng'izlar. Asalari bayramga qancha qo'ng'izni taklif etdi?

9. Jadvalni daftaringizga ko'chirib chizing va to'ldiring.

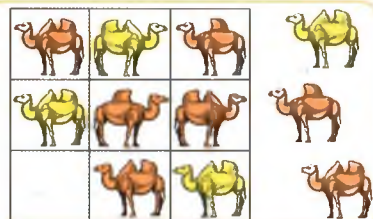
a	4	6	10	12	24	41	50
$a + 10$							
$a - 1$							
$a + a$							

9. Sonlarni qo'shish va ayirish

Yondosh mavzu:

Tuyalar

Xona birliklari asosida
amallar bajarish,
sonni yozish usuli.

1. Misollarni xona birliklarining grafik ko'rinishi yordamida qanday yechish mumkinligini tushuntirib bering.

$$\text{○○○○} + \text{○○○○} = \text{○○○○○○○○}$$

$$\text{○○○○○○} - \text{○○} = \text{○○○○}$$

2. Quyidagi ifodalar uchun grafik modellar yarating:

24 va 14, 37 va 12, 71 va 28 sonlari yig'indisi;
76 va 15, 65 va 24, 99 va 25 sonlari ayirmasi.

3. Karvon boshida jigarrang tuya ketyapti. Uning misoli javobi – keyingi misolning boshi. Tuyalarni shu tartibda qo'yib chiqing. Qanday so'z chiqdi?

12 + 11 20 – 8 11 – 6 22 + 4 23 – 3 26 – 15 12 + 10

4. Xo'jalikda 25 kilogramm jigarrang tuya juni, 11 kilogramm oq rangli tuya juni va 21 kilogramm och jigarrang tuya juni yig'ib olindi. Jigarrang jun oq rangli jundan qancha ko'p? Oq rangli jun och jigarrang jundan qancha kam? Hammasi bo'lib qancha jun yig'ib olingan?

5. To'g'ri tengsizliklardan foydalanib, yashiringan so'zni toping.

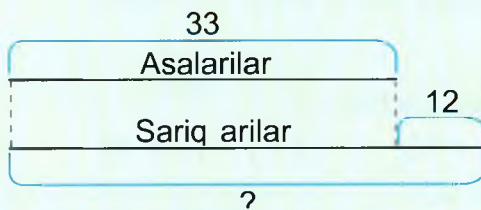
$69 - 15 > 75 - 14$	B
$41 - 10 < 15 + 32$	K
$97 - 14 > 10 + 63$	A
$23 + 32 > 56 - 22$	R

$43 - 22 > 56 - 13$	M
$26 + 23 > 13 + 34$	V
$55 - 15 < 14 + 31$	O
$82 - 12 > 71 - 10$	N

--	--	--	--	--	--

6. Chizmalardan foydalanib, masalalar tuzing va ularni yeching.

7. Ikki o'rkachli tuya yana qanday atalishini toping.

A	$14 + 32$	I	$10 + 31$	N	$77 - 34$
B	$89 - 42$	Q	$60 - 20$	R	$85 - 54$
E	$23 + 32$	L	$12 + 45$	T	$60 - 10$

47	46	40	50	31	41	46	43
B	A	Q	T	R	I	A	N

8. Birinchi to'dadagi tualardan 45 l, ikkinchi to'dadagi tualardan undan 12 l kam sut sog'ib olindi. Jami necha litr sut sog'ib olingan?

10. Sonlarni qo'shish va ayirish

Yondosh mavzu:

Xaritalar

Xona birliklari,
xona birliklari bo'yicha
amallar bajarish.

$$\star + \star + \star = 30$$

$$\star + \star + \star = 24$$

$$\star + \star - \star = 5$$

$$\star + \star + \star = ?$$

1. Nashriyotda O'zbekistonning 41 dona xaritasi bosmaga tayyorlandi, bu Dunyo xaritasidan 11 ta ko'p. Quyidagi ifoda nimani ko'rsatadi?

$$41 - 11 \quad 41 + 11 \quad (41 - 11) + 41 \quad 41 - (41 - 11)$$

Qaysi ifodaga savol berib bo'lmaydi?

2. Tenglamani yeching.

$$x + 10 + 12 = 35$$

$$11 + y + 10 = 44$$

$$24 + t + 13 = 59$$

$$z + 15 + 5 = 40$$

$$10 + 23 + p = 57$$

$$12 + 35 + n = 98$$

3. Ushbu shartlar bo'yicha ifodalar tuzing:

a) Azizda s ta xarita, Anvarda esa undan d ta kam xarita bor. Anvarda nechta xarita bor?

b) Kolleksiya to'plovchida k ta qadimiy xarita va n ta zamonaviy xarita bor. Kolleksiya to'plovchida hammasi bo'lib nechta xarita bor?

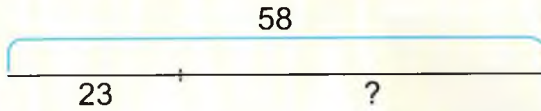
d) Muzeyda O'zbekistonning t ta xaritasi va dunyoning p ta xaritasi bor. Dunyo xaritasi nechta ko'p?

4. Uzunligi 10 cm bo'lgan AB kesma chizing. Kesma uzunligini detsimetrlarda yozing. Uning o'rtasi – C nuqtani belgilang.

5. Chizma bo'yicha o'zaro teskari bo'lgan uchta masala tuzing.

6. Xaritaning ikki detsimetriga 7 ta belgini joylashtirish kerak. Agar har bir belgining kengligi 2 cm, belgilar o'rtasidagi masofa 1 cm bo'lsa, ularning hammasini xaritaga joylashtirish mumkinmi? Sonlar nuridan foydalanib, savolga javob bering.

7. Topib o'qing.

A	$41 + 51$	I	$58 - 21$	N	$69 - 24$
B	$21 + 34$	K	$89 - 61$	O	$24 + 71$
D	$48 - 22$	L	$79 - 60$	Q	$23 + 53$
H	$29 - 14$	M	$12 + 22$	T	$41 + 43$

55	37	19	37	34

55	37	19	92	45

15	37	28	34	92	84

95	19	84	37	45	26	92	45

76	37	34	34	92	84

8. Xarita to'g'ri to'rtburchak shaklidagi qog'ozga chizilgan. Uning bo'yi 14 dm, eni undan 4 dm qisqa. Xaritaning perimetrini hisoblang.

11. Yaxlit songacha qo'shish (31 + 9)

Yondosh mavzu:
Laylaklar

Xona birliklari,
yaxlit sonlar.

$$\text{futbol} + \text{futbol} = 12$$

$$\text{qizil} + \text{sariq} = 17$$

$$\text{qizil} + \text{futbol} = 13$$

$$\text{qizil} + \text{futbol} + \text{sariq} = ?$$

1. Hisoblashni tushuntiring.

$$\bigcirc \bigcirc \bigcirc \bigcirc + \begin{array}{|c|c|} \hline \bullet & \bullet \\ \hline \bullet & \bullet \\ \hline \end{array} = \bigcirc \bigcirc \bigcirc \bigcirc \begin{array}{|c|c|} \hline \bullet & \bullet \\ \hline \bullet & \bullet \\ \hline \end{array} = \bigcirc \bigcirc \bigcirc \bigcirc$$

$$3 \text{ o'nl. } 1 \text{ birl.} + 9 \text{ birl.} = 3 \text{ o'nl. } 10 \text{ birl.} = 4 \text{ o'nl.}$$

$$31 + 9 = 40$$

2. Misollarni yuqorida keltirilgan namuna bo'yicha hisoblang.

$$62 + 8$$

$$37 + 3$$

$$41 + 9$$

$$53 + 7$$

3. Anvar 7 ta laylak, Said Anvardan 2 ta ko'p laylak chizdi, Umar esa Anvar va Said birgalikda chizganidan 4 ta ko'p laylak chizdi. Umar qancha laylak chizdi?

4. Laylaklar haqidagi masala asosida ifodalar tuzing va ularning qiymatlarini hisoblang.

$$\begin{array}{|c|c|} \hline ? & \\ \hline \text{Qora} & \text{Oq} \\ \hline 31 & 31 + 9 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{|c|c|c|} \hline 38 & & \\ \hline \text{Urg'ochi} & \text{Erkak} & \text{Bolasi} \\ \hline 9 & ? & 21 \\ \hline \end{array}$$

11. Yaxlit songacha qo'shish (31 + 9)

5. Hosil bo'lgan yaxlit sonlarni kamayish tartibida qo'yib chiqing va Afrika laylagi nomini toping.

A	$75 + 5$
I	$38 + 1$
A	$43 + 7$
U	$27 + 3$

B	$34 + 6$
K	$92 + 5$
M	$81 + 9$
R	$56 + 4$

6. Tenglamalarni yeching.

$$x - 4 = 36$$

$$y - 2 = 58$$

$$z - 7 = 43$$

7. To'g'ri to'rtburchakning eni 13 santimetr, bo'yi undan 7 santimetr uzun. Ushbu to'g'ri to'rtburchakning perimetrini toping.

8. Ifodalar yozing va ularning qiymatini toping:

a) 21 va 9 sonlari yig'indisiga 5 sonini qo'shing;

b) 7 soniga 20 va 3 sonlari yig'indisini qo'shing;

f) 18 va 9 sonlari ayirmasiga 31 sonini qo'shing;

e) 8 soniga 45 va 23 sonlari ayirmasini qo'shing.

9. Kamron bir soat davomida laylaklarning in qurishini kuzatib turdi. U qalin shoxlar 46 ta, ingichka shoxlar esa ulardan 4 ta ko'pligini sanab chiqdi. Laylaklar shu vaqt davomida qancha shox keltirishdi?

12. Yaxlit songacha qo'shish (31 + 9)

Yondosh mavzu:
Suv

Xona birliklari,
yaxlit sonlar.

1. Hisoblang va O'zbekistonning eng yirik sun'iy suv ombori qanday atalishini bilib oling.

A	$12 + 8$	L	$57 + 3$
D	$26 + 4$	O'	$64 + 6$

Y	$32 + 8$	R	$71 + 9$
K	$49 + 1$	E	$85 + 5$

20	40	30	20	80	50	70	60

2. Yig'indini hisoblang.

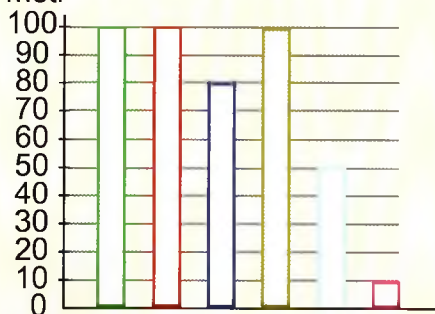
Hisoblashning qulay usulini toping

$$21 + 34 + 15 + 6 + 5 + 9$$

$$32 + 13 + 26 + 8 + 4 + 7$$

3. Ushbu jonivorlar qanday chuqurlikda yashaydi?

metr

- ☐ Baliqlar
- ☐ Mollyuskalar
- ☐ Qisqichbaqalar
- ☐ Meduzalar
- ☐ Delfinlar
- ☐ Toshbaqalar

Ulardan qaysilari bizning suv havzalarimizda yashaydi?

4. Namunaga qarab misollarni yeching.

Namuna:

$$\boxed{72} + 8 = \boxed{70} + (2 + 8) = \boxed{70} + 10 = 80$$

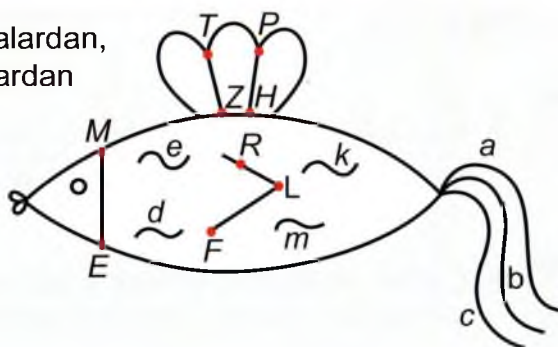
$29 + 1$	$46 + 4$
$48 + 2$	$54 + 6$
$37 + 3$	$33 + 7$
$76 + 4$	$25 + 5$

5. Uchta o'quvchi Orol dengizi haqida axborot tayyorlashdi. Birinchi o'quvchi 4 minut, ikkinchi o'quvchi birinchi o'quvchidan 3 minut ko'proq, uchinchi o'quvchi ikkinchi o'quvchidan 2 minut kamroq ma'ruza o'qidi. Ularning ma'ruzasi necha minut davom etdi?

6. Rasm qanday kesmalardan, to'g'ri va egri chiziqlardan tuzilgan? Ularni ayting.

7. Dala maydonida uchta quduq qazildi. Birinchi quduqdan 12 ta ekin maydoni, ikkinchi quduqdan xuddi shuncha ekin maydoni sug'oriladi. Uchinchi quduqdan 6 ta ekin maydoni sug'oriladi. Jami nechta ekin maydoni sug'oriladi?

8. Hisoblang.

$21 \text{ dm} + 9 \text{ dm}$

$77 \text{ kg} + 3 \text{ kg}$

$32 \text{ dm} + 8 \text{ dm}$

$64 \text{ cm} + 6 \text{ cm}$

$83 \text{ l} + 7 \text{ l}$

$23 \text{ cm} + 7 \text{ cm}$

$51 \text{ kg} + 9 \text{ kg}$

$45 \text{ l} + 5 \text{ l}$

$52 \text{ l} + 8 \text{ l}$

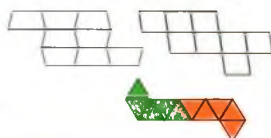
13. Yaxlit sondan ayirish

Yondosh mavzu:
Qishki sport turlari

Xona birliklari,
yaxlit sonlar.

Ikkita teng
qismga bo'ling.

1. Hisoblashni tushuntiring.

$$\bigcirc \bigcirc \bigcirc \bigcirc - \text{88} = \bigcirc \bigcirc \bigcirc \bigcirc \text{88} - \text{88} = \bigcirc \bigcirc \bigcirc \bigcirc \text{88}$$

$$4 \text{ o'nl.} - 4 \text{ birl.} = 3 \text{ o'nl. } 10 \text{ birl.} - 4 \text{ birl.} = 3 \text{ o'nl. } 6 \text{ birl.}$$

2. Misollarni grafik ko'rinishda yozing.

$$50 - 6$$

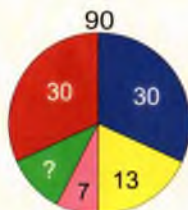
$$70 - 8$$

$$90 - 1$$

$$60 - 7$$

3. Qishki shaharcha bo'ylab sayohatga ikkinchi sinfdan 40 nafar o'quvchi, uchinchi sinfdan ikkinchi sinf o'quvchilaridan 6 nafar kam o'quvchi bordi. Sayohatga uchinchi sinfdan necha nafar o'quvchi borgan?

4. Qishki sport turlari bilan 90 nafar o'quvchi shug'ullanadi. Diagrammani o'rganib chiqing va qancha o'quvchi xokkey bilan shug'ullanishini ayting.

- Chang'i
- Konki
- Kyorling
- Biatlon
- Xokkey

5. To'g'ri to'rtburchak shaklidagi muz maydonining bo'yi 20 m, eni undan 6 m kam. Muz maydonining perimetrini hisoblang.

6. Misollarni hisoblang.

a) grafik usulda

$$50 - 6$$

$$70 - 8$$

$$90 - 1$$

$$60 - 7;$$

b) o'nlik va birliklarga ajratib

$$80 - 1$$

$$50 - 8$$

$$30 - 3$$

$$20 - 4.$$

7. Jadvalni qanday to'ldirish mumkinligini o'ylab ko'ring.

				
20		5	1	30
	3	4	3	40
40	5	1		50
50		2	1	60
60	2		3	70

8. Yeching.

$$23 + 34$$

$$12 + 45$$

$$97 - 14$$

$$90 - 3$$

$$18 + 21$$

$$24 + 51$$

$$80 - 8$$

$$70 - 6$$

$$24 + 6$$

$$32 + 8$$

$$58 - 15$$

$$67 - 25$$

$$30 + 16$$

$$26 + 22$$

$$37 - 11$$

$$91 - 11$$

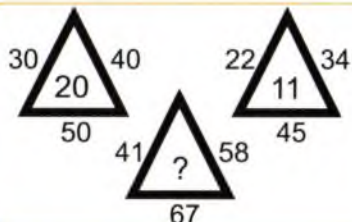

9. Rustam va Asad xokkey o'ynashdi. Rustam 20 ta to'p, Asad undan 3 ta kam to'p kiritdi. O'yinda nechta to'p kiritilgan?

14. Sonlarni ayirish (30 – 7)

Yondosh mavzu:
Taqvim

Xona birliklari,
o'nlikdan ayirish.

- O'zingizni tekshirib ko'ring.
30-sentabr haftaning qaysi kuni?
Undan bir hafta oldin qaysi sana?
Bir haftada necha kun bor?
Chorshanba kuniga qanday sanalar
to'g'ri keladi?

- Misollarni namunaga qarab yeching.

Namuna:

$$\begin{array}{r} 30 \\ \text{20} \end{array} - 7 = 20 + (10 - 7) = 20 + 3 = 23$$

20 – 7	50 – 6
60 – 1	70 – 9
30 – 9	80 – 3
90 – 5	40 – 2

- Faqat yaxlit sondan birliklarni ayirishga
doir misollarni yeching. Javoblarni o'sish
tartibida qo'yib chiqing.
Yashiringan so'zni toping.

G'	70 – 8
S	34 – 4
N	50 – 6
A	40 – 3
Ch	30 – 3
I	90 – 5

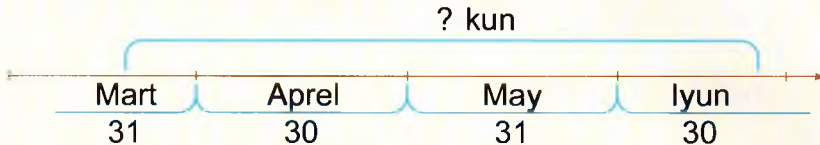

- Jadval yordamida masala tuzing. Daftaringizga uning
qisqacha sharti va yechimini yozing.

Bor edi	Sotildi	Qoldi
(40 + 50) kg	8 kg	? kg

5. Har yili bahorgi tengkunlik 21-mart kuni bo'ladi, yilning eng uzun kuni 22-iyun kuni bo'ladi. Bahorgi tengkunlikdan yilning eng uzun kunigacha necha kun bor? Sonlar nuridan foydalanib ifoda tuzing. Uning qiymatini hisoblang.

6. a) 8 sonining o'ng tomoniga nol soni qo'shib qo'yildi. 8 soni qanchaga ortdi?
b) 70 sonidagi nol o'chirib qo'yildi. 70 soni qanchaga kamaydi?

7. Taqqoslang.

$$50 - 5 \square 40 + 5$$

$$30 - 8 \square 22 + 0$$

$$18 + 2 \square 20 - 2$$

$$40 - 6 \square 37 + 1$$

8. Qishning 90 kunidan faqat 5 kuni quyoshli bo'ldi. Quyoshli kunlar bulutli kunlardan qancha kam bo'lgan?

9. Tenglamalarni yeching.

$$m + 4 = 37 + 3$$

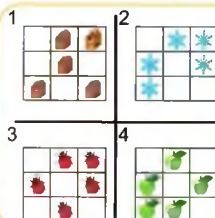
$$x + 5 + 2 = 30$$

$$3 + z + 4 = 70$$

15. Sonlarni qo'shish (21 + 39)

Yondosh mavzu:
Hamkorlikdagi mehnat

O'nliklar va birliklar,
xona birliklari.

Shakllari xuddi
shu tartibda
joylashgan
kvadratni toping.

1. Yechishni tushuntiring.

$$\begin{aligned} & 3 \text{ o'nl. } 2 \text{ birl. } + 2 \text{ o'nl. } 8 \text{ birl. } = \\ & = (3 \text{ o'nl. } + 2 \text{ o'nl.}) + (2 \text{ birl. } + 8 \text{ birl.}) = \\ & = 5 \text{ o'nl. } 10 \text{ birl. } = 6 \text{ o'nl.} \end{aligned}$$

2. Misollarni grafik ko'rinishda yeching.

$22 + 18$

$31 + 29$

$44 + 16$

$83 + 17$

3. Birinchi olma daraxtidan 39 kg olma, ikkinchi olma daraxtidan undan 21 kg ko'proq olma terildi. Ikkita olma daraxtidan jami necha kilogramm olma terilgan?

4. Jadval yordamida masala tuzing. Daftaringizga uning yechimini yozing.

Olxo'ri	Shaftoli	O'rik	Jami daraxtlar
14	12	24	?

5. Tenglamalarni og'zaki yeching.

$m - 42 = 18$

$x + 4 = 60$

$t - 27 = 53$

$70 - a = 50$

$2 + y = 40$

$80 - n = 4$

6. Bolalar qushlar uchun in yasashdi, ulardan 13 tasini maktab bog'iga, 27 tasini shahar ko'chalariga osib qo'yishdi. Bolalar qushlar uchun jami nechta in yasashdi? Maktab bog'iga shahar ko'chalaridagidan nechta kam in osib qo'yilgan?

7. Jadvallarini to'ldiring.

+	17		27	37
23	40	70		
33				
	60			
13				

-	50	60		90
7	43			
				87
5			65	
6				

8. To'g'ri to'rtburchakning eni 14 daftar katagiga teng, bo'yi esa undan 2 katak ko'proq. Bunday to'g'ri to'rtburchakning perimetri nechta katak bo'ladi? O'lchamlarni santimetrlarga almashtiring.

9. Namunaga qarab misollar tuzing va ularni yeching.

Namuna:

$23 + 27$	$27 - 23$
$56 + 14$	$56 - 14$
$36 + 24$	$36 - 24$

$34 + 46$	
$12 + 28$	
$57 + 13$	

10. Birinchi nok daraxtidan 24 kilogramm nok, ikkinchi nok daraxtidan undan 16 kilogramm ko'proq nok terib olindi. Jami qancha nok terilgan?

16. Sonlarni qo'shish (21 + 39)

Yondosh mavzu:
Foydali qazilmalar

O'nliklar va birliklar,
xona birliklari.

$$\blacktriangle = 16$$

$$\bigcirc = 24$$

$$\blacktriangle \bigcirc = ?$$

$$\bigcirc \blacktriangle = ?$$

1. Misollarni namunaga qarab yeching.

Namuna:

$$21 + 39 = (20 + 30) + (1 + 9) = 50 + 10 = 60$$

$$\boxed{20} \boxed{1} \boxed{30} \boxed{9}$$

$$49 + 11$$

$$36 + 44$$

$$32 + 28$$

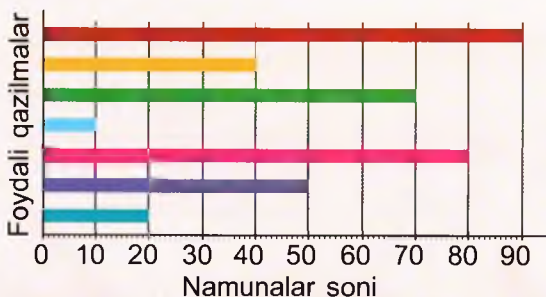
$$72 + 18$$

2. O'quvchilar xaritadan foydali qazilmalarni izlashdi. Birinchi jamoa 32 ta, ikkinchi jamoa 18 ta qazilma konini topdi, uchinchi jamoa esa birinchi va ikkinchi jamoa birgalikda qancha topgan bo'lsa, shuncha topdi. Uchala jamoa jami qancha qazilma konini topgan?

3. Ko'rgazma uchun foydali qazilmalar namunalari tayyorlab qo'yildi.

Bu ifodalar nimani bildiradi?

$$90 - 50$$

$$40 + 10$$

$$80 - (50 + 20)$$

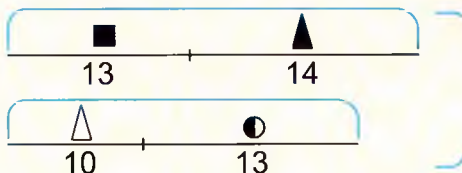
$$(40 + 10) - 20$$

■ Toshko'mir
▲ Neft

● Oltin
△ Tabiiy gaz

4. Chizma yordamida masala o'ylab toping va yeching.

? xil namuna

5. AB va CD kesmalarni shunday chizingki, kesmalar kesishganda o'tmas va o'tkir burchaklar hosil bo'lsin.

6. To'g'ri to'rtburchakda chiziqni shunday o'tkazingki, ular to'g'ri to'rtburchakni 2 ta teng qismga bo'lsin. Yechimning nechta variantini topish mumkin?

7. Tenglamalarni yeching.

$$t + 8 = 58$$

$$60 - p = 6$$

$$b - 54 = 16$$

8. Komila va Saida grafik ko'rinishdagi nazorat ishiga tayyorlanishdi. Saida 12 ta, Komila 8 ta foydali qazilma belgisini esladi. Kim ko'p belgi esladi va qancha ko'p esladi? Jami nechta foydali qazilma belgisi eslangan?

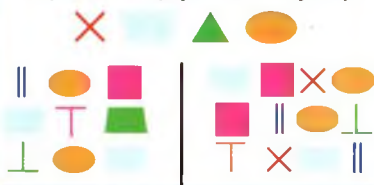
17. Ayirish (50 – 22)

Yondosh mavzu:
Kompas

O'nliklar va birliklar
xona birliklari.

To'plamda qaysi shakl yo'q?

1. Yechishni tushuntiring.

$$\begin{aligned} &5 \text{ o'nl.} - 2 \text{ o'nl. } 2 \text{ birl.} = \\ &= 4 \text{ o'nl. } 10 \text{ birl.} - 2 \text{ o'nl. } 2 \text{ birl.} = \\ &= 2 \text{ o'nl. } 8 \text{ birl.} \end{aligned}$$

2. Misollarni grafik ko'rinishda yeching.

$60 - 27$

$40 - 14$

$70 - 39$

$80 - 46$

3. Sinfga 30 ta kompas sotib olindi. 8 ta kompasni 1-qatarga, 9 ta kompasni 2-qatarga tarqatishdi. Uchinchi qatarga nechta kompas qoldi?

4. Jadval yordamida masala tuzing. Daftaringizga uning yechimini yozing.

Bor edi	Sotildi	Qoldi
(21 + 29) 	14 	?

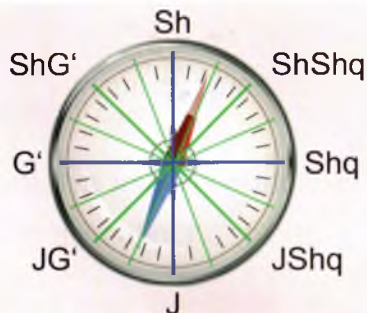
5. Kompasda dunyo tomonlari quyidagicha belgilangan:

Sh – shimol,

Shq – sharq,

J – janub,

G' – g'arb.

ShG', ShShq, JG', JSh qisqartmalari nimani bildiradi?

6. Daftaringizga uzunligi 8 cm bo'lgan ZV kesma chizing. Unda *M* nuqtani belgilang. Shu nuqta orqali *TB* kesma o'tkazing. Qanday burchaklar hosil bo'ldi?

7. Ko'chirib yozing va taqqoslang.

$$60 - 45 \quad \square \quad 14 + 5$$

$$50 - 16 \quad \square \quad 22 + 12$$

$$18 + 12 \quad \square \quad 50 - 20$$

$$51 - 21 \quad \square \quad 31 + 2$$

8. Karim Yer sayyorasi haqidagi 90 sahifali kitobni o'qimoqda. Karim kitobning 57 ta sahifasini o'qib chiqdi. U yana necha sahifa o'qishi kerak?

9. Namuna bo'yicha teskari misollar tuzing.

Namuna:

$$50 - 23 = 27$$

$$50 - 27 = 23$$

$$23 + 27 = 50$$

$$27 + 23 = 50$$

$$40 - 15$$

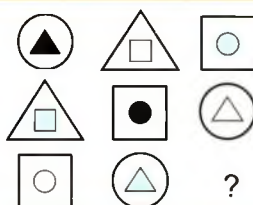
$$90 - 45$$

$$80 - 27$$

18. Ayirish (50 – 22)

Yondosh mavzu:
Bahorgi yumushlar

Sondan yig'indini ayirish.

1. Misollarni namuna bo'yicha yeching.

Namuna:

$$50 - 26 = 50 - 20 - 6 = 30 - 6 = 24$$

$50 - 23 \quad 40 - 13$

$60 - 46 \quad 70 - 17$

$90 - 64 \quad 50 - 45$

$80 - 57 \quad 90 - 32$

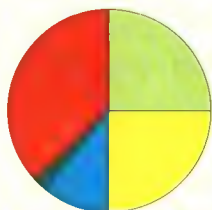

2. Hasharda katta sinf o'quvchilari 40 ta terak ko'chatlari ekishi kerak edi. O'quvchilar oldin 20 ta, keyin yana 7 ta ko'chat ekishdi. Yana nechta ko'chat ekilishi kerak?

3. Ishlarning qaysi turi diagrammaning qaysi bo'lagiga mos keladi?

Qo'shnilar Navro'z bayrami arafasida hovlida hashar uyushtirishdi.

Oshxonada yordamlashdi – 25 qo'shni

Sumalak pishirdi – 12 qo'shni

Hovlini supurdi – 3 qo'shni

Daraxt ekdi – 25 qo'shni

Gul ekdi – 35 qo'shni

4. Tenglamalarni yeching.

$x + 27 = 40$

$7 + z = 30$

$m - 58 = 12$

$70 - y = 36$

$b - 37 = 3$

$70 - n = 35$

5. Hasharda 60 ta gul ko'chati ekildi. Ulardan 14 tasi rayhon ko'chati va 12 tasi binafsha ko'chati, qolganlari atirgul ko'chati. Nechta atirgul ko'chati ekilgan?

6. Masalaga doir ifoda tuzing va uning qiymatini hisoblang.

Yumshatish kerak	Yumshatildi	Qoldi
60 ta daraxt	26 va 12 ta daraxt	?

7. Misollarni yeching.

$60 \text{ kg} - 29 \text{ kg}$

$25 \text{ kg} + 15 \text{ kg}$

$80 \text{ cm} - 14 \text{ cm}$

$64 \text{ cm} + 26 \text{ cm}$

$70 \text{ dm} - 38 \text{ dm}$

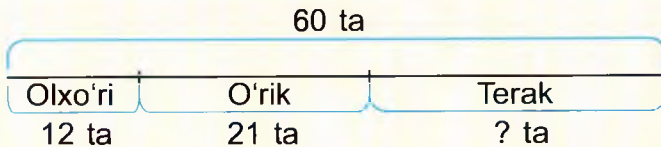
$36 \text{ dm} + 34 \text{ dm}$

$90 \text{ l} - 45 \text{ l}$

$67 \text{ l} + 13 \text{ l}$

8. Chizma yordamida masala o'ylab toping va uni yeching.

9. Jadvaldan foydalanib misollar tuzing va ularni yeching.

a	0	5	10	12	18	28	31	45	56
$a + 12$									
$90 - a$									

Yondosh mavzu: Men va tabiat

Tabiatda juda ko'plab boyliklar uchraydi. Bu ajoyib tabiat hodisalari, atrofimizdagi jonli mavjudotlar, jonsiz tabiat predmetlaridir. Biz bu boyliklarni o'rganishimiz, himoya qilishimiz va asrashimiz kerak.

1. Jadvalda so'z yashiringan.

Bu so'z nima?

O'rganilgan bo'limlardan foydalaning.

Sahifa	Vazifa	So'z	Harf
27	5	1	3
29	5	2	9
30	1	2	8
8	3	2	3
8	4	4	2
24	1	2	1

2. Tabiatda ko'plab qimmatbaho boyliklar bor. Tenglamaning ildizini toping va siz tabiatning muhim boyliklaridan biri nima ekanini bilib olasiz.

53	70	72	48	65	68
U	A	K	S	E	V

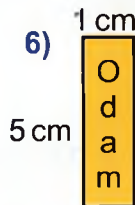
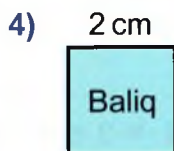
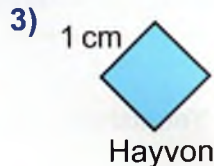
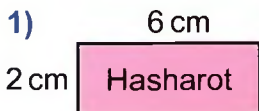
$$(5 + 5 + 1 + 1) + x = 60$$

$$a + (5 + 1 + 5 + 6) = 70$$

$$80 - k = 6 + 3 + 2 + 1$$

3. Ushbu shakllarning perimetrlarini toping. Hosil bo'lgan javoblar va unda yozilgan so'zlarni ikkita ustunga: toq va juft sonlar ustuniga taqsimlang. Ikki ustundagi so'zlar qanday bog'langan?

4. Ifodalarning qiymatini toping.

Y	$42 + 18$	O	$80 - 61$	R	$43 + 15$
N	$56 + 34$	Q	$20 - 15$	U	$93 - 21$
Ch	$23 + 17$	S	$80 - 72$	T	$55 + 24$
K	$35 + 15$	P	$60 - 27$	M	$68 - 42$
Sh	$19 + 11$	A	$70 - 43$	V	$100 - 90$

Yashiringan so'zlarni toping:

a) 50, 27, 33, 79, 27, 58;

b) 19, 5, 5, 72, 30;

d) 26, 27, 60, 90, 27;

e) 40, 72, 26, 40, 72, 5.

Ularni qanday umumiy so'z bilan birlashtirish mumkin?

19. Sonlarni qo'shish (25 + 6)

Yondosh mavzu:
Qurilish

Xonadan o'tib qo'shish.

$$\begin{array}{r} \boxed{} + \boxed{} = 16 \\ + \quad + \\ \boxed{} - \boxed{} = 12 \\ \parallel \quad \parallel \\ 26 \quad 16 \end{array}$$

1. Yechishni tushuntiring.

$$\text{○○} \text{⦿⦿⦿} + \text{⦿⦿⦿} = \text{○○} \text{⦿⦿⦿⦿⦿⦿} = \text{○○○} \text{⦿}$$

$$2 \text{ o'nl. } 5 \text{ birl. } + 6 \text{ birl. } = 2 \text{ o'nl. } 11 \text{ birl. } = 3 \text{ o'nl. } 1 \text{ birl.}$$

2. Chizma qaysi misol uchun chizilgan?
Qolgan misollarni namuna bo'yicha yeching.

$$\text{⦿⦿⦿} + \text{○○} \text{⦿⦿⦿} = \text{○○} \text{⦿⦿⦿⦿⦿⦿} + \text{⦿⦿} = \text{○○○} \text{⦿⦿}$$

$$9 + 23 \qquad 7 + 25 \qquad 26 + 5 \qquad 47 + 8$$

3. Tenglamalarni yeching.

$$b + 37 = 48$$

$$80 - y = 56$$

$$m - 58 = 8$$

4. Birinchi uyning qurilishi uchun 19 mashina beton sarflandi, ikkinchi uy uchun undan 4 mashina ko'p beton sarflandi. Ikkita uyning qurilishi uchun nechta mashina beton sarflangan?

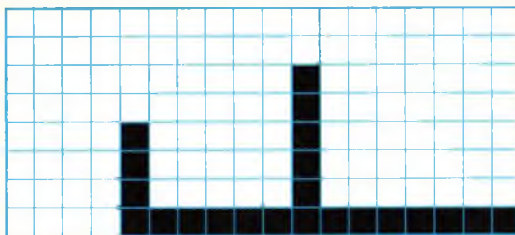

5. a va b sonlari bir birlikka o'zgarganda, m soni qanday o'zgaradi?

a	23	24	25	26	27
b	7	6	5	4	3
$m = a + b$					

6. Bu "aqli uy" loyihasi.

Mehmonxona 7 ga 7 katak

Oshxona 5 ga 4 katak

Yotoqxona 5 ga 5 katak

Hojatxona 4 ga 4 katak

Balkon 2 ga 6 katak

Uyning xonalarini shunday joylashtiringki, bo'sh joy qolmasin va xonalar bir-biriga qo'shilib ketmasin.

7. Yangi qurilayotgan uylarda 27 ta bir xonali xonadon bor, ikki xonali xonadon bir xonalidan 8 ta ko'p, uch xonali xonadon ikki xonali xonadondan 12 ta ko'p. Ushbu uyda nechta uch xonali xonadon bor?

8. Hisoblang.

$$6 + 18$$

$$45 + 9$$

$$37 + 6$$

$$29 + 5$$

$$64 + 8$$

$$8 + 19$$

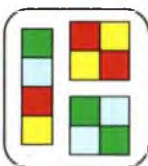
20. Sonlarni qo'shish (25 + 6)

Yondosh mavzu:
Transport

Xonadan o'tib qo'shish.

Qanday joylashtirish kerak?

1. Ifoda tuzing va uni grafik ko'rinishda yeching.
Jasur sentabr oyida 7 marta metroda va 28 marta avtobusda yurdi. Jasur sentabr oyida jami necha marotaba transportda yurgan?

2. Misollarni namuna bo'yicha yeching.

Namuna:

$$25 + 6 = (25 + 5) + 1 = 30 + 1 = 31$$

$38 + 5$

$45 + 7$

$27 + 4$

$56 + 9$

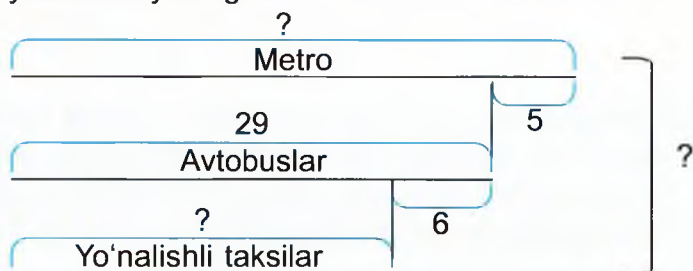
$42 + 9$

$76 + 5$

$36 + 6$

$83 + 8$

3. Chizma bo'yicha masala o'ylab toping.
Uning yechimini yozing.

4. Avtobusda 27 nafar yo'lovchi ketayotgan edi. Bekatda 3 nafar yo'lovchi tushdi, 8 yo'lovchi avtobusga chiqdi. Avtobusda necha nafar yo'lovchi bor?

5. Yo'nalishlarni rejalashtiradigan sohaning nomini toping.

K	$30 - 2$	I	$48 + 5$
A	$60 - 1$	O	$59 + 6$
S	$9 + 45$	G	$45 + 7$
L	$38 + 7$	T	$90 - 4$

6. Tomonlari 9 cm va 5 cm bo'lgan to'g'ri to'rtburchak perimetrini toping.

Shu to'g'ri to'rtburchakni daftaringizga chizing.

7. O'tgan yili 29 ta elektr batareyali avtomobil sotilgan.

Bu yil undan 9 ta ko'p avtomobil sotildi. Shu ikki yilda jami nechta elektr avtomobil sotildi?

8. Misollarni yeching va ularga teskari misollar tuzing.

$19 + 6$

$27 + 9$

$8 + 44$

$8 + 73$

$74 + 6$

$85 + 5$

$40 - 17$

$30 - 4$

$27 - 12$

$80 - 26$

$60 - 5$

$65 - 41$

9. Birinchi ko'chaga 34 ta kuzatuv kamerasi o'rnatilgan.

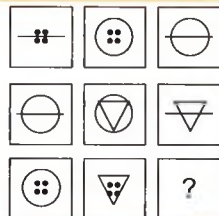
Ikkinchisiga undan 7 ta ko'p kamera o'rnatildi.

Ko'chalarga jami nechta kamera o'rnatilgan?

21. Sonlarni qo'shish (6 + 25)

Yondosh mavzu:
Oshxona

Xonadan o'tib qo'shish.

1. Har bir qatordagi ortiqcha so'zni toping.
Mikroto'lqinli pech, mikser, choynak, blender.
Televizor, planshet, kitob, kompyuter.
Kamayuvchi, yig'indi, ayirma, ayriluvchi.

2. Qo'shiluvchilarning o'rinlarini almashtiring va misollarni yeching.

$$7 + 25$$

$$8 + 32$$

$$9 + 14$$

$$6 + 36$$

3. Jadval yordamida masala tuzing. Ifoda yozing va hisoblang.

Bor edi	Sotildi	Qoldi
90 ta	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 10px;"> <p>O'tgan kuni 35 ta</p> <p>Kecha 22 ta</p> <p>Bugun 7 ta</p> </div> <div style="font-size: 3em; line-height: 1;">}</div> <div style="margin-left: 10px;">?</div> </div>	? ta

4. Hisoblang.

$$28 - 5 + 4$$

$$65 + 2 + 3$$

$$16 + 14 + 10$$

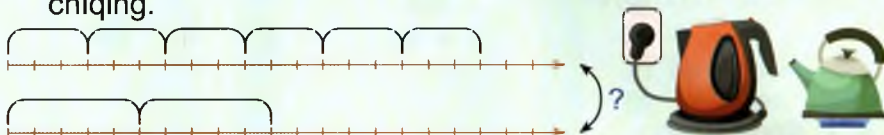
$$60 - 15 - 3$$

$$41 + 9 + 17$$

$$90 - 5 + 7$$

5. Elektr choynak 3 minutda, xuddi shu hajmdagi gaz chovgum 5 minutda qaynaydi. Agar 4 ta choynak suvni qaynatish kerak bo'lsa, elektr choynakda qancha vaqtni tejash mumkinligini sonlar nuri yordamida hisoblab chiqing.

Daftar kataklari yordamida sonlar nurini daftaringizga chizing.

6. Birinchi kesmaning uzunligi 50 santimetr. Ikkinchi kesmaning uzunligi birinchi kesmadan 23 santimetr qisqa. Uchinchi kesma ikkinchi kesmadan 2 detsimetr qisqa. Uchinchi kesmani chizing.

7. Maktab oshxonasiga 30 buxanka non olib kelindi. Tushlik vaqtida 22 buxanka non yeyildi. Necha buxanka non qoldi? Qolganidan qancha ko'p buxanka yeyilgan?

8. Oshxonada salat tayyorlash uchun yashikdan oldin 4 kilogramm pomidor olindi, keyin yana 2 kilogramm olindi. Yashikda 15 kilogramm pomidor qoldi. Yashikda necha kilogramm pomidor keltirilgan edi?

22. Sonlarni ayirish (33 – 7)

Yondosh mavzu:
Maktab

Xonadan o'tib ayirish.

$$3 \text{ orange} + 3 \text{ orange} + 3 \text{ orange} = 60$$

$$3 \text{ orange} + 3 \text{ apple} + 3 \text{ apple} = 30$$

$$3 \text{ apple} - 3 \text{ strawberry} = 3$$

$$3 \text{ strawberry} + 3 \text{ orange} + 3 \text{ apple} = ???$$

1. Ifoda tuzing.

Elektron kundalikka 33 nafar o'quvchi topshiriqni bajarib jo'natdi. O'qituvchi 7 ta javobni tekshirdi. Yana nechta ishni tekshirishi kerak?

2. Yechishni tushuntiring.

$$\begin{array}{c} \text{3 circles} \\ \text{3 tens blocks} \end{array} - \begin{array}{c} \text{3 tens blocks} \\ \text{7 ones blocks} \end{array} = \begin{array}{c} \text{2 circles} \\ \text{2 tens blocks} \\ \text{6 ones blocks} \end{array}$$

$$\begin{aligned} &3 \text{ o'nl. } 3 \text{ birl.} - 7 \text{ birl.} = \\ &= 2 \text{ o'nl. } 13 \text{ birl.} - 7 \text{ birl.} = 2 \text{ o'nl. } 6 \text{ birl.} \end{aligned}$$

3. Misollarni grafik ko'rinishda yeching.

$$65 - 8$$

$$34 - 6$$

$$51 - 3$$

$$42 - 6$$

4. Tenglamalarni yeching.

$$42 - y = 7$$

$$t + 6 = 25$$

$$a - 6 = 34$$

5. Taqqoslang.

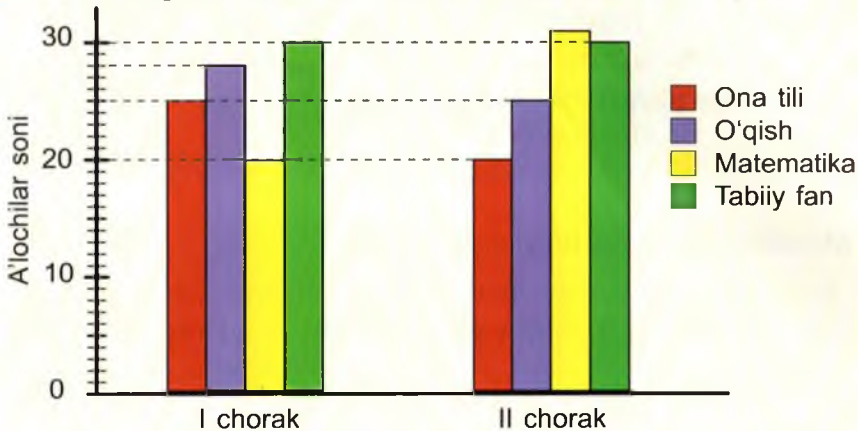
$$63 - 7 \square 48 + 8$$

$$25 + 9 \square 45 - 7$$

$$31 + 9 \square 26 + 4$$

6. Sinfda 31 nafar o'quvchi bor. Diagramma asosida savollar tuzing va ularni sinfdoshlaringizga bering.

7. Masalani 6-topshiriqda berilgan ma'lumotlar asosida yeching.

I chorakda musiqa fanidan a'lochilar ona tili faniga qaraganda 6 nafar ko'p, ingliz tili fanidan 9 nafar kam bo'ldi. I chorakda musiqa va ingliz tili fanidan necha nafar a'lochi bo'lgan?

8. Ifodalarni daftaringizga yozing va ularni hisoblang.

a	5	12	21	92	61	73	44	81
$a - 5$								

9. Sinfda 31 nafar o'quvchi bor. Nazorat ishidan 7 nafar o'quvchi "a'lo" baho, 2 nafar o'quvchi "qoniqarli" baho, qolgan o'quvchilar "yaxshi" baho oldi. Necha nafar o'quvchi "yaxshi" baho oldi?

23. Sonlarni ayirish (43 – 7)

Yondosh mavzu:
O'yinchoqlar

Xonadan o'tib ayirish.

$$\begin{array}{rcl} \text{girl} + \text{girl} & = & 14 \\ \text{bow} + \text{bow} + \text{bow} & = & 6 \\ \text{girl} - \text{bow} - \text{bow} & = & ? \end{array}$$

1. Misollarni namuna bo'yicha yeching.

Namuna:

$$43 - 7 = (43 - 3) - 4 = 40 - 4 = 36$$

$77 - 8$	$71 - 2$
$52 - 3$	$64 - 9$
$41 - 6$	$93 - 8$
$36 - 9$	$45 - 7$

2. Masalani chizma yordamida yeching.

Do'konda 45 ta turli qo'g'irchoq sotilmoqda. Ulardan 8 tasi gapira oladigan elektron qo'g'irchoq. Qolgani oddiy qo'g'irchoq. Do'konda nechta oddiy qo'g'irchoq bor? Gapira oladigan qo'g'irchoqlar oddiy qo'g'irchoqlardan nechta kam?

3. Qo'g'irchoqning qaysi rangdagi lentasi tushib qolgan?

4. Masalani qisqa shart yordamida yeching:

O'yinchoq fabrikasida 12 quti samolyot, 18 quti vertolyot va 14 quti tank yasaldi. Do'konga jami 7 quti o'yinchoq jo'natildi. Fabrikada yana necha quti o'yinchoq qoldi?

5. To'g'ri to'rtburchakning perimetrini toping.

To'g'ri to'rtburchakning tomonlarini o'lchang. Eni 4 cm uzun bo'igan to'g'ri to'rtburchak chizing. Uning perimetri nechaga teng bo'ladi?

6. Berilgan ifodalarga mos masalalar tuzing.

$$(13 - 8) + 7$$

$$(52 - 6) + 8$$

$$(73 - 4) + 2$$

7. Jadvaldan foydalanib misollarni yeching.

Kamayuvchi	45	52		31	76		80
Ayriluvchi	9		15	6		45	7
Ayirma		4	8		8	6	

8. Hisoblang.

$$23 + 27$$

$$12 + 9$$

$$45 - 8$$

$$56 - 14$$

$$18 + 20$$

$$7 + 64$$

$$64 - 7$$

$$59 - 28$$

$$60 - 17$$

$$45 + 5$$

$$72 - 8$$

$$32 - 11$$

9. Jadval bo'yicha masalani yeching.

Elektron o'yinchoqlar	Intellectual o'yinchoqlar	Sport o'yinchoqlari	Jami
9	25	?	47

24. Sonlarni ayirish (43 – 7)

Yondosh mavzu:
O'yinlar

Xonadan o'tib ayirish.

$$\begin{aligned} \text{Pink piggy bank} + \text{Pink piggy bank} + \text{Pink piggy bank} &= 30 \\ \text{Yellow coin} + \text{Yellow coin} + \text{Yellow coin} &= 24 \\ \text{Yellow coin} &= ? \quad \text{Pink piggy bank} = ? \end{aligned}$$

1. Nigora, Said va Avaz stol o'yinini o'ynashdi. Said 25 ball, Nigora Saiddan 7 ball kam, Avaz esa Saiddan 6 ball ko'p to'pladi. Kim g'olib bo'ldi? Har bir ishtirokchi qanchadan ball to'pladi? Ular jami qancha ball to'pladilar?

2. Taqqoslang.

$41 - 5 \quad \square \quad 25 + 10$

$65 - 7 \quad \square \quad 67 - 9$

$15 + 8 \quad \square \quad 32 - 10$

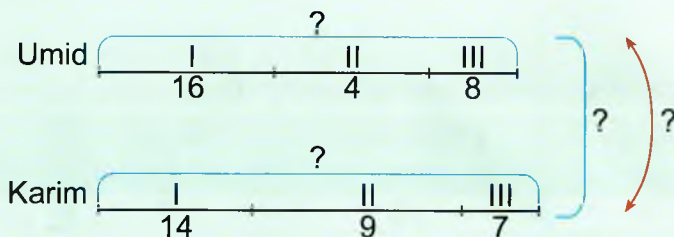
$43 - 6 \quad \square \quad 18 + 20$

3. Do'konda 65 ta Rubik kubigi bor edi. Ertalab 3 ta, keyin kun davomida yana shuncha kubik sotildi. Do'konda qancha kubik qoldi?

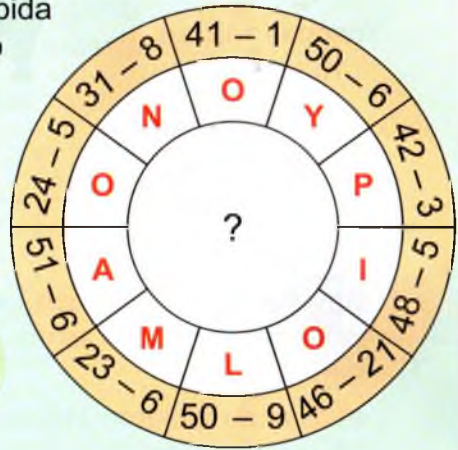

4. Umid va Karim kompyuterda uch marta futbol o'ynashdi. Ushbu chizma yordamida qanday masalalar o'ylab topish mumkin?

5. Javoblarni o'sib borish tartibida qo'yib chiqing va ommabop stol o'yinining nomini toping.

6. Jadvalni to'ldiring.

Qo'shiluvchi	41	3		6		55	
Qo'shiluvchi	9		8		7	7	8
Yig'indi		62	25	64	32		26

7. Hisoblang.

$$45 - 9 + 4$$

$$21 - 4 + 3$$

$$56 - 8 + 2$$

$$37 - 8 + 5$$

$$72 - 6 + 4$$

$$42 - 5 + 3$$

8. Masalalar tuzing va ularni yeching.

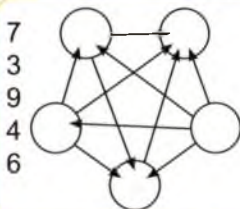
Bor edi	Sotildi	Qoldi
12 va 18 ta o'yinchoq	15 ta o'yinchoq	?

Bor edi	Sotildi	Qoldi
55 ta o'yinchoq	4 va 5 ta o'yinchoq	?

26. Sonlarni qo'shish (28 + 14)

Yondosh mavzu:
Gadgetlar

Ikki xonali sonlarni
qo'shish.

Sonlarni
shunday
joylashtiringki,
chiziqlar katta
sondan kichik
songa yo'nalsin.

1. Masalaga doir ifoda yozing.

Bolalar "Kim nimaga o'xshaydi" o'yinini o'ynashdi. Sinfda 15 ta "kompyuter", 16 ta "planshet" va 5 ta "mikrofon" bor ekani ma'lum bo'ldi. Sinfda jami necha nafar o'quvchi bor? Nima deb o'ylaysiz, nima uchun bolalar o'z o'rtoqlarini ushbu gadgetlarga o'xshatishgan?

2. Misollarni namuna bo'yicha yeching.

Namuna:

$$34 + 58 = (30 + 50) + (4 + 8) = 80 + 12 = 92$$

$$29 + 25$$

$$37 + 24$$

$$48 + 15$$

$$67 + 25$$

3. Masalani tenglama tuzib yeching.

Qutida 50 ta elektr quloqchin bor. Ulardan 35 tasi ko'k rangda, qolgani qizil rangda. Qutida nechta qizil quloqchin bor?

4. Hisoblang. Qonuniyatni toping va zanjirni davom ettiring.

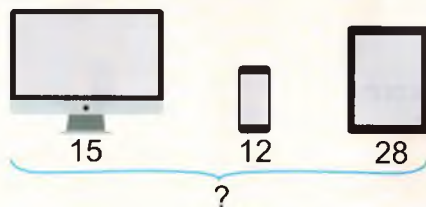
$$19 + 19$$

$$28 + 28$$

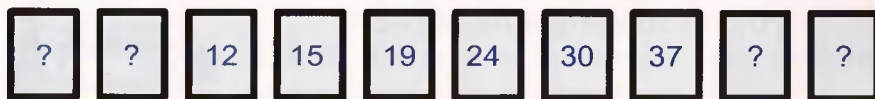
$$37 + 37$$

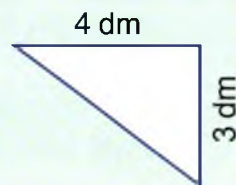
5. Chizma yordamida masala o'ylab toping va uni yeching.

6. Qonuniyatni toping va zanjirning chap va o'ng tomoniga ikkitadan son qo'shing.

7. Agar uchburchakning perimetri 12 detsimetrغا teng bo'lsa, uning tomonlarini toping.

8. Do'kon peshtaxtasida birinchi tokchada 25 ta telefon, ikkinchi tokchada 18 ta telefon turibdi. Kechgacha ularning 12 tasi sotildi. Peshtaxtada nechta telefon qoldi?

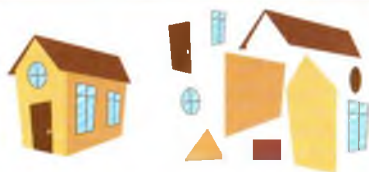
9. Jadval bo'yicha misollar tuzing va ularni yeching.

Qo'shiluvchi	46	29	18	48	64	58	26
Qo'shiluvchi	17	34	47	26	18	27	35
Yig'indi							

27. Ustun ko'inishida qo'shish va ayirish

Yondosh mavzu:
Robotlar

Xona birliklarini xona
birliklariga qo'shish/ayirish.

Uyning ortiqcha qismlarini toping.

1. Avtomobil zavodida 46 ta robot metall qismlarni ulash bilan, 22 ta robot tayyor mahsulotlarni yig'ish bilan band. Zavodda hammasi bo'lib nechta robot bor? Ulovchi robotlar yig'uvchi robotlardan nechta ko'p?

2. Misollarni yozishning ikkita usulini ko'rib chiqing.

$46 + 22 = 68$	$\begin{array}{r} 46 \\ + 22 \\ \hline 68 \end{array}$	$46 - 22 = 24$	$\begin{array}{r} 46 \\ - 22 \\ \hline 24 \end{array}$
----------------	--	----------------	--

Qaysi usul sizga ko'proq yoqadi?

Ikki xonali sonlarni qo'shish va ayirish algoritmi

1. Birliklarni birliklar tagiga, o'nliklarni o'nliklar tagiga yozing.
2. Birliklar qo'shiladi yoki ayriladi, hosil bo'lgan sonni birliklar tagiga yozing.
3. O'nliklar qo'shiladi yoki ayriladi, hosil bo'lgan sonni o'nliklar tagiga yozing.
4. Javobni o'qing.

$$\begin{array}{|c|c|} \hline 3 & 6 \\ \hline 4 & 2 \\ \hline 7 & 8 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{|c|c|} \hline 8 & 7 \\ \hline 3 & 2 \\ \hline 5 & 5 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{|c|c|} \hline 6 & 4 \\ \hline & 4 \\ \hline 6 & 8 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{|c|c|} \hline 9 & 8 \\ \hline & 7 \\ \hline 9 & 1 \\ \hline \end{array}$$

27. Ustun ko'inishida qo'shish va ayirish

3. Misollarni ustun ko'inishida yeching.

$$12 + 46$$

$$45 + 14$$

$$25 + 4$$

$$47 + 2$$

$$35 - 14$$

$$49 - 23$$

$$45 - 3$$

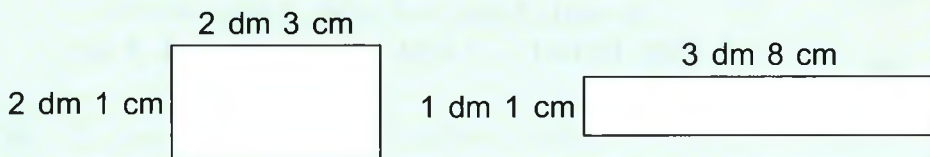
$$97 - 6$$

4. Hisoblashlarni ustun ko'inishida bajarib, masalani yeching. O'tgan yili kasalxonada robotlar yordamida 31 ta tibbiy amaliyot, bu yil esa undan 12 ta ko'p amaliyot o'tkazildi. Ikki yil davomida robotlar yordamida nechta amaliyot o'tkazilgan?

5. Har bir to'g'ri to'rtburchakning bo'yi va enini santimetrlarga aylantiring. Ularning perimetrlarini taqqoslang.

6. Ustun ko'inishida hisoblang.

$$45 + 12$$

$$20 + 18$$

$$21 + 46$$

$$52 + 15$$

$$98 - 13$$

$$75 - 61$$

$$53 - 40$$

$$96 - 64$$

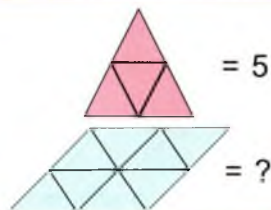
7. Kasalxonada robotlar xonalarni zararli mikroblardan tozalashadi. Robot birinchi qavatda 23 ta xonani, ikkinchi qavatda 24 ta xonani, uchinchi qavatda 21 ta xonani tozalab chiqdi. Robot hammasi bo'lib nechta xonani mikrobdan tozaladi?

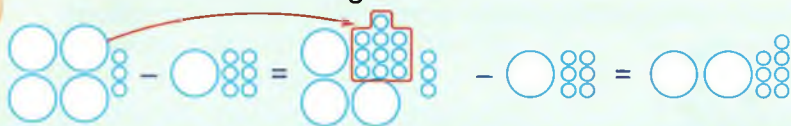
28. Sonlarni ayirish (43 – 16)

Yondosh mavzu:
San'at

Xona birliklarini
xona birliklariga
qo'shish / ayirish.

1. Yechishni tushuntiring.

$$\begin{aligned} & 4 \text{ o'nl. } 3 \text{ birl.} - 1 \text{ o'nl. } 6 \text{ birl.} = \\ & = 3 \text{ o'nl. } 13 \text{ birl.} - 1 \text{ o'nl. } 6 \text{ birl.} = 2 \text{ o'nl. } 7 \text{ birl.} \end{aligned}$$

2. Misollarni grafik usulda yeching.

$26 - 17$

$31 - 16$

$44 - 25$

$37 - 28$

3. Birinchi kun rassom kitob uchun 20 ta rangli va 17 ta oq-qora rasm, ikkinchi kun esa 18 ta rangli rasm chizdi. Rassom ikkinchi kun birinchi kundagidan nechta kam rasm chizdi?

4. Reja bo'yicha san'at muzeyining 14 ta katta va 9 ta kichik zali ta'mirlanishi kerak. 8 ta katta va 7 ta kichik zal ta'mirlandi. Yana nechta zalni ta'mirlash kerak?

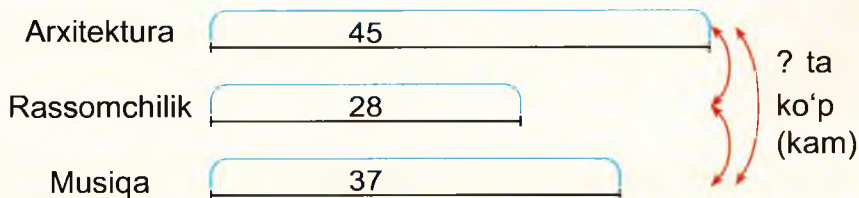

5. Jadvalda berilgan ma'lumotlardan foydalanib misollar yozing.

Kamayuvchi	56	45		46	36	
Ayiriluvchi	28		48	37		29
Ayirma		17	46		28	45

6. Chizma bo'yicha masala tuzing.

7. Doiraviy misollardagi tartibni tiklang.

27 + 64

33 + 59

62 – 35

25 + 37

91 – 58

92 – 67

8. Konsert zalining birinchi qavatiga 16 ta, ikkinchi qavatga 27 ta video kuzatuv kamerasi o'rnatildi. 15 ta kamera har kuni ishlaydi. Nechta kamera faqat konsert vaqtida yoqiladi?

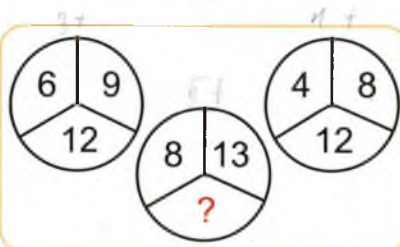
9. Misollarni yeching.

56 – 19	91 – 17	51 – 7	26 + 5
53 – 48	67 + 24	42 + 8	38 + 9

29. Sonlarni ayirish (43 – 16)

Yondosh mavzu:
Qandolatchilik

Xona birliklarini xona
birliklariga qo'shish/ayirish.

1. Misollardagi xatolarni toping.
To'g'ri misollarni yeching.

$\begin{array}{r} 43 \\ +2 \\ \hline 63 \end{array}$	$\begin{array}{r} 35 \\ -20 \\ \hline 33 \end{array}$	$\begin{array}{r} 47 \\ -43 \\ \hline 04 \end{array}$	$\begin{array}{r} 64 \\ +23 \\ \hline 78 \end{array}$
--	---	---	---

2. Misollarni namuna bo'yicha yeching.

$$33 - 18 = (33 - 10) - 8 = 23 - 8 =$$

$$\begin{array}{|c|c|} \hline 10 & 8 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{|c|c|} \hline 3 & 5 \\ \hline \end{array}$$

$$= (23 - 3) - 5 = 20 - 5 = 15$$

$$\begin{array}{l} 56 - 28 \\ 44 - 36 \\ 71 - 25 \\ 82 - 44 \end{array}$$

3. Krem uchun mikserga 12 kg sutli qorishma, 6 kg shakar, 2 kg tuxum kukuni va 7 kg sariyog' solindi. 18 kg tayyor krem tort uchun ishlatildi. Qolgani pirojniy uchun qoldirildi. Pirojniy uchun necha kilogramm krem olib qolindi?

4. To'g'ri to'rtburchak shaklidagi tortning bo'yi 20 santimetr, eni undan 2 santimetr qisqa. Bu tortni solish uchun patnisning perimetri eng kamida necha santimetr bo'lishi kerak?

5. Jadval asosida masala tuzing. Savolga javob berish uchun ifodalar yozing va ularning qiymatlarini hisoblang.

Bor edi	Ishlatildi	Qoldi
42 litr	$(15 + 12)$ litr	?

Bor edi	Ishlatildi	Qoldi
$(25 + 17)$ litr	27 litr	?

Masalalar bir-biridan nimasi bilan farqlanadi?

6. Tenglamalarni yeching.

$$26 - x = 18$$

$$y + 17 = 31$$

$$s - 15 = 25$$

7. Qandolatchilik sexida 9 ta mikser, 12 ta blender, 12 ta qahvamaydalagich bor. Ta'mirlashga 18 ta asbob berildi. Sexda jami nechta asbob qoldi?

8. Tug'ilgan kun tortini bezash uchun 90 ta tillarang shakar koptokcha ishlatildi. Ulardan 45 tasi birinchi qavatga qo'yildi. Ikkinchi qavat uchun 28 ta koptokcha ishlatildi. Uchinchi qavatga nechta koptokcha terish kerak?

9. Hisoblang.

$$52 - 18$$

$$61 - 19$$

$$90 - 8$$

$$50 - 4$$

$$36 + 58$$

$$45 + 45$$

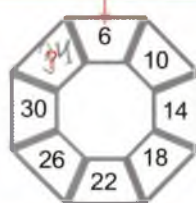
$$29 + 3$$

$$45 + 8$$

30. Ustun ko'inishida qo'shish

Yondosh mavzu:
Til o'rganish

Xona birliklarini
xona birliklariga
qo'shish / ayirish.

1. Qulay usulda hisoblang.

$$35 + 5 + 19$$

$$63 + 18 + 7$$

$$14 + 27 + 6$$

$$25 + 52 + 8$$

$$41 + 32 + 9$$

$$19 + 35 + 1$$

Ikki xonali sonlarni xonadan o'tib qo'shish algoritmi

Birliklarni birliklar ostiga,
o'nliklarni o'nliklar ostiga yozaman.

Birliklarni qo'shaman.

Birliklar yig'indisi butun o'nlikni tashkil etadi.
Uni o'nliklar ustiga yozaman.

Birliklar ostiga yig'indining
qolgan birliklarini yozaman.

O'nliklarni qo'shaman, o'nliklar ostiga yozaman.

Javobni o'qiyman

2. Misolni daftaringizda ustun ko'inishida yeching.

$$48 + 29$$

$$18 + 16$$

$$37 + 18$$

$$28 + 54$$

$$36 + 36$$

$$44 + 27$$

3. Kecha Madina ingliz tilida 15 ta so'z, bugun 18 ta so'z yod oldi. Ikki kunda Madina qancha so'z yod oldi?

4. Taqqoslang.

4 dm 5 cm ☐ 45 dm

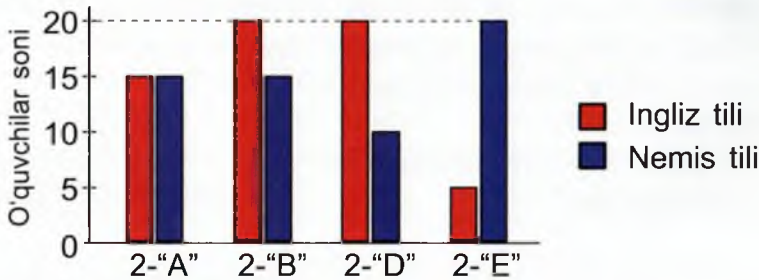
3 dm 2 cm ☐ 2 dm 3 cm

7 dm 8 cm ☐ 78 cm

8 dm 3 cm ☐ 8 dm 4 cm

5. Diagrammada sinfda qancha o'quvchi ingliz tilini, qancha o'quvchi nemis tilini o'rganishi ko'rsatilgan. Har bir sinfda necha nafar o'quvchi o'qiydi? Necha nafar ikkinchi sinf o'quvchisi ingliz tilini o'rganadi?

6. Qo'shishning guruhlash xossasidan foydalanib, misollarni yeching.

$$21 + 14 + 39$$

$$15 + 25 + 24$$

$$36 + 18 + 4$$

$$47 + 13 + 34$$

$$61 + 5 + 9$$

$$52 + 2 + 8$$

7. Bo'yi 8 cm, eni 3 cm kam bo'lgan to'g'ri to'rtburchak chizing. Uning perimetrini toping.

8. Ustun ko'rinishda yeching.

$$52 + 39$$

$$47 + 24$$

$$66 + 15$$

$$43 + 48$$

$$26 + 57$$

$$73 + 19$$

31. Qo'shishning xossalari

Yondosh mavzu:
Madaniy ekinlar

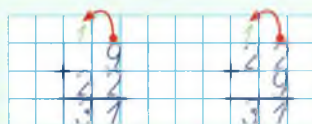
Ustun ko'rinishida
qo'shish, qo'shishning o'rin
almashtirish xossasi.

1. O'tgan yili bitta olma daraxtidan 9 kilogramm, bu yil esa 22 kilogramm olma terib olindi. Ikki yil davomida olma daraxtidan jami qancha hosil terib olindi?

Nima deb o'ylaysiz, qo'shishga doir misollarning qaysi biri qulayroq?
Nima uchun?

Qo'shishning qaysi xossasidan foydalanilgan?

2. Qo'shishning o'rin almashtirish xossasidan foydalanib misollarni ustun shaklida yeching.

$$7 + 25$$

$$3 + 48$$

$$2 + 49$$

$$5 + 27$$

$$3 + 29$$

$$8 + 85$$

**Ustun shaklida qo'shishda
katta songa kichik son qo'shiladi.**

3. Ifoda yozing. Qo'shishning guruhlash xossasidan foydalaning.
Xiyobonga 25 ta kvadrat, 29 ta oval va 31 ta aylana shaklida gultuvaklar o'rnatilgan. Xiyobonda jami nechta gultuvak bor?

4. Qaysi meva qaysi daraxtdan tushganligini toping.

$$25 + 54 + 16$$

$$41 + 19 + 24$$

$$9 + 37 + 13$$

$$46 + 12 + 24$$

59

82

84

95

5. Ushbu masalaga teskari masalalar tuzing.

Chelaklab sug'organda bir soatda 8 ta daraxtni sug'orish

mumkin. Avtomatik tarzda sug'orilsa, bir soatda

55 ta daraxtni sug'orish mumkin. Chelaklab sug'orishga

qaraganda avtomatik tarzda bir soatda nechta ko'p daraxtni sug'orish mumkin?

6. Qulay usulda yeching.

$$11 + 8 + 14 + 7 + 9 + 6 + 12 + 23$$

$$11 + 4 + 13 + 19 + 16 + 27$$

$$3 + 15 + 6 + 22 + 7 + 8 + 4 + 5$$

Hosil bo'lgan natijalar nima deb ataladi?

7. Misollarni qoida asosida yozing va yeching.

$\begin{array}{r} 28 \\ + 47 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 35 \\ + 56 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 81 \\ + 12 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 76 \\ + 18 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 9 \\ + 64 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 5 \\ + 49 \\ \hline \end{array}$
---	---	---	---	--	--

8. Shahar xiyoboniga yangi o'rindiqlar qo'yildi. Ulardan 34 tasi dam olish hududiga, 25 tasi bolalar maydonchasiga, 16 tasi yozgi musiqa zaliga o'rnatilgan. Xiyobonga jami qancha yangi o'rindiq qo'yilgan?

32. Ustun ko'rinishida ayirish

Yondosh mavzu:
Zamonaviy xizmatlar

Ustun ko'rinishida qo'shish,
guruhlash xossasi.

18		23	
13	31	16	39
		37	
		14	

1. Har bir qatordagi sonlar qanday qonuniyat bo'yicha yozilganligini toping. Ayirmani toping.

Kamayuvchi	91	82	73	64	
Ayiriluvchi	11	22	33		
Ayirma					

Ikki xonali sonlarni xonadan o'tib ayirish algoritmi

5	2
-	3
1	6

3	2
-	1
2	5

Birliklarni birliklar ostiga,
o'nliklarni o'nliklar ostiga yozaman.

Kamayuvchining birliklari
ayiriluvchining birliklaridan kichik bo'lsa,
bitta o'nlik qarz olaman
va o'nliklar ustiga nuqta qo'yaman.

Ayiriluvchining birliklariga 10 ni qo'shaman.
Birliklarni ayirishni bajaraman.

Birliklardan birliklarni ayiraman,
birliklar ostiga yozaman.

O'nliklardan o'nliklarni ayiraman.
Birliklar uchun 1 o'nlik qarz berilganini yodda
tutgan holda, natijani o'nliklar ostiga yozaman.

Natijani o'qiyman.

32. Ustun ko'rinishda ayirish

2. Misollarni daftaringizda ustun ko'rinishda yeching.

$$41 - 29$$

$$37 - 19$$

$$52 - 28$$

$$93 - 45$$

$$84 - 57$$

$$63 - 48$$

3. Shifokor qabuliga 42 nafar bemor yozilgan edi. Shifokor 15 nafar bemorni qabul qildi. Shifokor yana qancha bemorni qabul qilishi kerak? U qabul qilgan bemorlar qolganlaridan qancha kam?

4. Jadvalda qanday muhim texnologiya yashiringanini toping. Qolgan sonlarni jadvalga to'g'ri tartibda yozing.

52	72	44	30	53			

30

44

72

51 - 7	T
62 - 9	R
56 - 4	I
12 + 18	E
99 - 27	N

5. Tenglamalarni yeching.

$$a - 15 = 19 + 11$$

$$69 - z = 25 + 18$$

$$b - 19 = 64 + 3$$

$$49 - x = 12 + 19$$

6. Qulay usul bilan hisoblab, yig'indini toping.

a) $12 + 24 + 9 + 11 + 16 + 28$

b) $45 + 5 + 7 + 19 + 23$

d) $(16 + 27) + 3$

e) $28 + (12 + 19)$

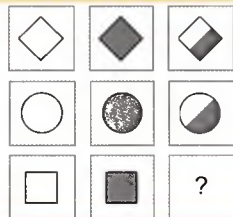

7. Bolalarni bog'chaga joylash uchun iyun oyida 36 ta, iyul oyida undan 18 ta ortiq ariza qabul qilindi. Ikki oy davomida nechta ariza qabul qilingan?

33. Og'zaki hisoblash usullari

Yondosh mavzu:
Transport

Qo'shishning xossalari,
ayirishning xossalari.

1. Har bir qatorda qanday qonuniyat qo'llanganini o'ylab ko'ring. Har bir qatarga yana bittadan misol toping. Uning natijasini hisoblamasdan topa olasizmi?

$18 - 2$

$19 - 3$

$20 - 4$

$21 - 5$

$18 - 6$

$28 - 16$

$38 - 26$

$48 - 36$

2. Bugun haydovchi 28 nafar mijozga mahsulot olib borib berdi. Bu kechagidan 9 ta ko'p. Haydovchi ikki kun davomida necha kishiga mahsulot yetkazgan?

3. Misollarni qulay usulda yeching.

$26 + 12 + 14$

$18 + 15 + 12$

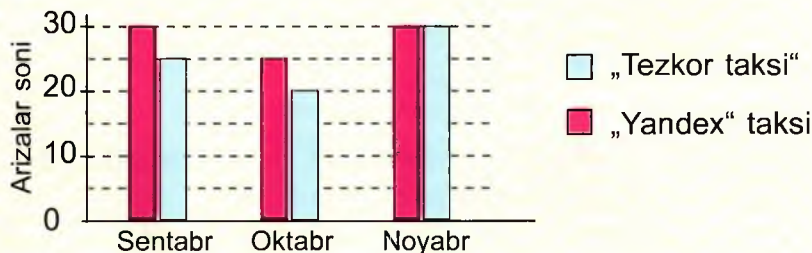
$23 + 17 + 25$

$62 + 11 + 18$

$33 + 27 + 11$

$41 + 19 + 23$

4. Diagrammaga qarab savollar o'ylab toping.

5. Tomonlari 2 santimetr bo'lgan kvadrat chizing. Uning perimetrini toping.
 Kvadrat tomonini 1 santimetrga orttirib chizing.
 Yangi kvadratning perimetrini toping.
 Tomonlarni yana 1 santimetrga orttiring. Kvadratning perimetri nimaga teng bo'ladi?
 Qonuniyatni toping. Keyingi kvadratning perimetri qanday bo'ladi?

6. Kitoblar yoki jurnallardan iborat hajmi katta bo'lmagan jo'natma qanday ataladi?

21	19	36	33	13	16	20	7

XI + V	R
XXXIII – XIV	A
IX + XXIV	D
XVI – IX	L

XVIII + XVIII	N
XXVII – XIV	E
VII + VII + VII	B
V + V + V + V	O

I – 1, IV – 4, V – 5, VI – 6, X – 10.

7. Hisoblang.

$$46 + 15$$

$$38 + 14$$

$$52 + 39$$

$$42 - 18$$

$$71 - 63$$

$$82 - 17$$

8. Qisqa shart asosida masalani yeching.

Bor edi – ? ta mashina, 27 va 39 ta.

Ketdi – ? ta mashina, 13 va 18 ta.

Qoldi – (?) ta mashina.

34. Yig'indidan sonni ayirish

Yondosh mavzu:
Uchuvchi vositalar

Qo'shishning xossalari,
ayirishning xossalari.

$$\begin{array}{r} \square - \square = 6 \\ + \quad + \\ \square - 2 = 6 \\ \parallel \quad \parallel \\ 40 \quad ? \end{array}$$

1. 18-noyabrga dronlar shousi tayyorlandi. Ko'k rangli dronlar 45 ta, yashil rangli dronlar 40 ta edi. Ulardan 5 ta dron zaxiraga olib qo'yildi. Osmonga nechta dron uchdi?

Misollarning mazmunini tushuntiring.

$$(40 + 45) - 5 = 85 - 5 = 80$$

$$(40 + 45) - 5 = 40 + (45 - 5) = 40 + 40 = 80$$

$$(40 + 45) - 5 = (40 - 5) + 45 = 35 + 45 = 80$$

Yig'indidan sonni ayirish uchun uni istalgan qo'shiluvchidan ayirish va natijaga ikkinchi qo'shiluvchini qo'shish mumkin.

$$(a + b) - c = (a - c) + b$$

$$(a + b) - c = a + (b - c)$$

2. Misollarni yig'indidan sonni ayirish xossasi yordamida yeching.

$$(20 + 37) - 7$$

$$(12 + 24) - 14$$

$$(35 + 47) - 5$$

3. Tenglamalarni yeching.

$$(x + 25) - 15 = 49$$

$$(37 + z) - 16 = 58$$

$$(22 + y) + 28 = 90$$

$$47 + (13 + t) = 92$$

4. Masala shartini yozishning yangi usuli bilan tanishamiz. Masalani yeching.

I — ?, 37 ta kulrang va 28 ta oq rang

II — 25 ta kulrang } ? ta ko'p

5. Hisoblashni bajarmay taqqoslang. O'zgaruvchilar "0" dan boshqa har qanday son bo'lishi mumkin.

$$a - 7 \square a + 8$$

$$d + 0 \square d - 0$$

$$m + 19 \square 19 + m$$

$$b - 6 \square b - 9$$

$$f + 0 \square f + f$$

$$23 - n \square 32 - n$$

6. Agar:

a) $a = 49, b = 15, c = 19;$

b) $a = 26, b = 14, c = 16;$

d) $a = 25, b = 28, c = 17;$

e) $a = 26, b = 45, c = 34$ bo'lsa,

$(a + b) - c$ ifodaning qiymatini toping.

7. Jadval bo'yicha tenglama tuzing va yeching.

Kamayuvchi	$(47 + x)$	$(y + 18)$	$(25 + 7)$	$(50 - 26)$
Ayiriluvchi	25	17	z	t
Ayirma	41	68	16	18

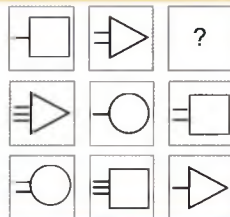

8. Maktab o'quvchilari yasagan raketa modellari tanlovida katta sinf o'quvchilari yasagan 27 ta model, o'rta sinf o'quvchilari yasagan 24 ta model taqdim etildi. Shundan 17 ta model saralash bosqichidan keyingi turga o'ta olmadi. Keyingi turda nechta model ishtirok etgan?

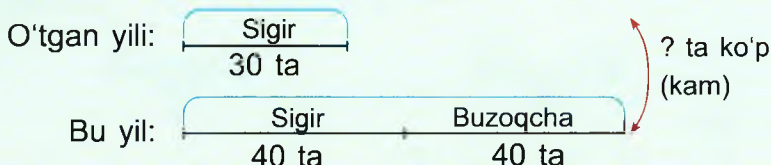
35. Yig'indidan sonni ayirish

Yondosh mavzu:
Uy hayvonlari

Qo'shishning xossalari,
ayirishning xossalari.

1. Fermerda o'tgan yili 30 ta sigir bor edi. Bu yil esa 40 ta sigir va 40 ta buzoqcha bo'ldi. Fermada hayvonlar soni necha boshga ortgan?

2. Qulay usulda hisoblang.

$$(25 + 24) - 14$$

$$(19 + 18) - 8$$

$$(37 + 15) - 7$$

$$(45 + 46) - 25$$

$$(28 + 16) - 6$$

$$(67 + 26) - 6$$

3. Har bir masalaga mos ifoda tuzing.

a) Do'konda a kilogramm un bor edi. Bir kunda b kilogramm un sotildi. Do'konda qancha un qoldi?

b) Fermada avval a ta hayvon bor edi, keyin yana b ta hayvon keltirildi. Fermada qancha hayvon bo'ldi?

d) Sigirlar uchun m kg, otlar uchun n kg pichan tayyorlandi. Birinchi kuni t kg pichan ishlatildi. Necha kilogramm pichan qoldi?

4. Hisoblang va taqqoslang.

$97 - 78 \quad \square \quad 84 - 65$

$26 + 25 \quad \square \quad 85 - 24$

$54 - 25 \quad \square \quad 64 - 37$

$81 - 12 \quad \square \quad 52 + 29$

$37 + 15 \quad \square \quad 67 - 25$

$15 + 65 \quad \square \quad 98 - 18$

5. Fermada ertalab 50 ta, kechqurun 45 ta tuxum yig'ib olindi. Fermada 15 ta tuxum olib qolindi, qolganlari do'konga jo'natildi. Do'konga nechta tuxum jo'natildi?

6. Jadvalni o'rganib chiqing va fermada qancha qo'y bor ekanini ayting. Fermada qancha oq echki bor?

Hayvonlar	Oq	Qora	Jami
Echkilar			20
Qo'ylar		37	
Jami	10		60

7. Taqqoslang.

$63 - 7 \quad \square \quad 48 + 8$

$25 + 9 \quad \square \quad 45 - 7$

$44 - 6 \quad \square \quad 56 - 9$

$46 + 5 \quad \square \quad 58 + 3$

8. Qulay usulda hisoblang.

$(56 + 14) - 26$

$(24 + 32) - 14$

$(71 + 12) - 31$

$(52 + 39) - 29$

$(46 + 25) - 36$

$(42 + 34) - 12$

9. Jadval bo'yicha masala tuzing va uni yeching.

Bor edi	Hayvonlarga berildi	Qoldi
37 kg va 25 kg	17 kg	?

36. Sondan yig'indini ayirish

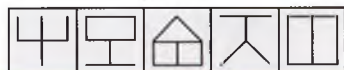
Yondosh mavzu:
Gadgetlar

Qo'shishning xossalari,
ayirishning xossalari.

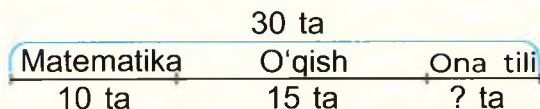

$$\triangle + \square = \square$$

$$\uparrow + \triangle = ?$$

1. Sinfda 30 ta o'quv dasturli disk bor. Shundan 10 tasi matematika fanidan, 15 tasi o'qish fanidan, qolgani ona tili fanidan. Ona tili fani bo'yicha nechta disk bor?

Misollar mazmunini tushuntiring.

$$30 - (10 + 15) = 30 - 25 = 5$$

$$30 - (10 + 15) = (30 - 10) - 15 = 20 - 15 = 5$$

$$30 - (10 + 15) = (30 - 15) - 10 = 15 - 10 = 5$$

Sondan yig'indini ayirish uchun kamayuvchidan istalgan qo'shiluvchini ayirish, keyin boshqa qo'shiluvchini ayirish mumkin.

$$a - (b + c) = (a - b) - c = (a - c) - b$$

2. Misollarni namuna bo'yicha qulay usulda yeching.

Namuna:

$$20 - (5 + 7) = 20 - 12 = 8$$

$$20 - (5 + 7) = (20 - 5) - 7 = 15 - 7 = 8$$

$$20 - (5 + 7) = (20 - 7) - 5 = 13 - 5 = 8$$

$$35 - (12 + 13)$$

$$36 - (16 + 11)$$

$$97 - (12 + 27)$$

$$58 - (29 + 8)$$

3. Sinfda 35 nafar o'quvchi bor. Birinchi qatorda 15 nafar, ikkinchi qatorda esa 12 nafar o'quvchi o'tiradi. Uchinchi qatorda necha nafar o'quvchi o'tiradi?

4. Har bir masalaga mos ifodani tanlang.

- a) Maktabda m ta kompyuter, n ta televizor va k ta noutbuk bor. Maktabda jami qancha texnika bor?
- b) Maktabda m ta zamonaviy sinf xonasi bor. n ta sinfda televizor, k ta sinfda proyektor, qolganlarida monoblok o'rnatilgan. Qancha sinfda monoblok o'rnatilgan?
- d) Maktabga kecha m ta yangi proyektor va n ta televizor keltirildi. Ulardan k tasi o'rnatildi. Yana qancha texnika o'rnatilishi kerak?

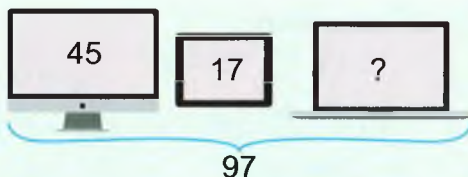
$$(m + n) - k$$

$$m + n + k$$

$$m - (n + k)$$

5. Rasm bo'yicha masala o'ylab toping. Ifoda tuzing va uni qulay usulda hisoblang.

6. Sinfda 12 nafar o'quvchi sportga, 14 nafari kompyuter o'yinlariga qiziqadi, qolganlar rasm chizish to'garagiga qatnaydi. Agar sinfda 34 nafar o'quvchi bo'lsa, rasm chizish to'garagiga necha nafar o'quvchi qatnaydi?

7. Misollarni yeching.

$$93 - (23 + 27)$$

$$77 - (19 + 47)$$

$$56 - (18 + 16)$$

$$76 - (28 + 16)$$

$$89 - (18 + 39)$$

$$92 - (25 + 42)$$

37. Sondan yig'indini ayirish

Yondosh mavzu:
Ta'lim

Qo'shishning xossalari,
ayirishning xossalari.

$$\begin{array}{rcl} \bullet & \bullet & \bullet = 14 \\ \bullet & \bullet & \bullet = 9 \\ \bullet & \bullet & \bullet = 19 \\ \bullet = ? & \bullet = ? & \end{array}$$

1. Qulay usulda hisoblang.

$$57 - (25 + 17)$$

$$77 - (37 + 15)$$

$$76 - (46 + 5)$$

$$36 - (6 + 27)$$

$$84 - (9 + 64)$$

$$98 - (7 + 28)$$

2. Matematik o'yinlar uchun sinf uch guruhga bo'lindi. Birinchi guruhda 8 nafar o'quvchi, ikkinchi guruhda 7 nafar o'quvchi bor. Agar sinfdagi hamma o'quvchi 28 nafar bo'lsa, uchinchi guruhda qancha o'quvchi bo'lgan?

3. Taqqoslang.

$$15 + a \square 15 - a$$

$$a + 10 \square a + 0$$

$$b + a \square a + b$$

$$d + c - b \square d + c + b$$

4. Uchburchakning uzunligi 5 cm dan bo'lgan ikkita teng tomoni bor. Uchburchak perimetri 14 cm. Uchinchi tomon uzunligini toping.

5. Tenglamalarni yeching.

$$x + 17 = 47 + 36$$

$$y - 18 = 42 + 19$$

$$19 + z = 45 + 39$$

$$59 - t = 19 + 12$$

6. O'qituvchi 100 nafar o'quvchi orasida ularning qiziqishlari haqida so'rovnoma o'tkazdi va aylanma diagramma tuzdi. Unga ko'ra bolalarning katta qismi sport bilan shug'ullanishi aniqlandi. Qolgan qismi ijodkorlikka va kompyuterga qiziqar ekan. Necha nafar o'quvchi kompyuterga qiziqadi?

7. Loyihaning himoyasi qancha vaqt davom etishi kerak?

Loyiha rejasi:

1. mavzuni tanlash	— 5 minut	} 35 minut
2. Amaliy ish	— 15 minut	
3. Loyihaning himoyasi	— ? minut	
4. G'oliblarni tanlash	— 5 minut	

8. Misollarni qulay usulda yeching.

$$41 - (19 + 11)$$

$$34 - (13 + 14)$$

$$63 - (12 + 13)$$

$$(11 + 12) - 10$$

$$(14 + 15) - 13$$

$$(15 + 16) - 14$$

9. Rasm bo'yicha masala o'ylab toping. Daftaringizga uning yechimini yozing.

35

47

?

97

38. Masalalar yechish va o'tilgan mavzularni mustahkamlash

Yondosh mavzu:
Tibbiyot

Qo'shishning xossalari,
ayirishning xossalari.

1. Misollarni yeching. Orasidan boshqalaridan farq qiladigan misollarni toping.

$$(45 + 12) - 17$$

$$(18 + 15) + 27$$

$$(42 - 15) - 17$$

$$(54 + 16) - 20$$

$$(51 + 18) - 19$$

$$(53 + 34) - 3$$

2. O'tgan yili kasalxonada 15 ta murakkab jarrohlik amaliyoti o'tkazildi. Bu yil jarrohlik amaliyotlari soni undan 8 taga ortdi. Ikki yil davomida qancha murakkab jarrohlik amaliyoti o'tkazildi?

3. Berilgan jadval asosida o'zaro teskari uchta masala tuzing.

Bor edi	Qo'shib qo'yildi	Bo'ldi
45	5	?
45	?	50
?	5	50

4. Tenglamalarni yeching.

$$52 + x = 67 + 14$$

$$67 - y = 38 - 19$$

$$b - 15 = 28 + 13$$

5. Ifodalar asosida masalalar tuzing.

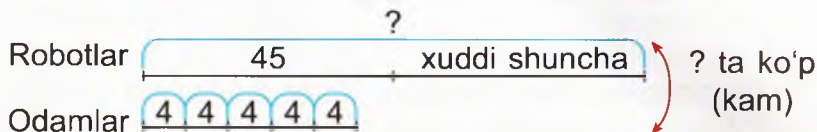
$$96 - (16 + 29)$$

$$(58 + 27) - 38$$

38. Masalalar yechish va o'tilgan mavzularni mustahkamlash

6. Dori-darmon zavodida robot bir kunda 45 ta dorili qutini, inson esa faqat 4 ta qutini qadoqlashi mumkin. Zavodda ikkita shunday robotdan foydalaniladi. Kim ko'p quti qadoqlaydi: 2 ta robotmi yoki 5 kishimi va qancha ko'p?

7. Konsertga 27 nafar musiqachi, 15 nafar qo'shiqchi va bir necha bastakor taklif qilindi. Agar hamma taklif qilinganlar 55 nafar bo'lsa, konsertga qancha bastakor taklif qilingan?

8. Tushirib qoldirilgan sonlarni yozing.

a	12	22		19	21
b	15	34	21		41
c	18		31	14	31
Perimetr \triangle		80	73	58	

9. Agar uchburchakning har ikki tomoni 6 santimetrga, perimetri esa 16 santimetrga teng bo'lsa, uning uchinchi tomoni uzunligini toping.

10. Ifodalarni yozing, ularning qiymatini hisoblang.
- a) 25 va 14 sonlari yig'indisiga 5 sonini qo'shing.
 - b) 12 soniga 16 va 18 sonlari yig'indisini qo'shing.
 - d) 96 sonidan 10 va 26 sonlari yig'indisini ayiring.
 - e) 45 va 27 sonlari yig'indisidan 34 sonini ayiring.

39. Masalalar yechish

Yondosh mavzu:
Plastik kartalar

Qo'shishning xossalari,
ayirishning xossalari.

7	2	9	6
9	5	15	3
6	1	11	7
7	5	18	?

1. Oy boshida plastik kartaga 57 ming so'm, oy oxirida 12 ming so'm tushdi. Onam plastik kartadan 23 ming so'm ishlatdi. Plastik kartada qancha pul qoldi?

2. Chizma bo'yicha ifoda tuzing. Qulay usul bilan hisoblang.

$$\begin{array}{c} \boxed{23} + \boxed{49} \\ \swarrow \quad \searrow \\ \boxed{} \end{array} - \boxed{12} + \boxed{16}$$

$$\begin{array}{c} \boxed{89} - \boxed{55} \\ \swarrow \quad \searrow \\ \boxed{21} + \boxed{} + \boxed{32} \end{array}$$

3. Rasm bo'yicha masala tuzing.

Aravachadagi mahsulotlarni
sotib olish uchun plastik
kartadagi pul yetadimi?

4. Akmalning transport kartasiga otasi kecha 12 marta borib-kelishi uchun, bugun esa yana 6 martalik pul tushirdi. Agar Akmal 8 marta qatnagan bo'lsa, yana necha marta borib-kelishi mumkin?

5. Har bir masalaga mos ifoda tanlang.

- a) n – transportda yurish haqi. Komil buvisinikiga ikkita transportda yetib boradi. U buvisinikiga borib-kelish uchun qancha pul sarflaydi?
 b) m – to'g'ri to'rtburchakning bo'yi, n – uning eni. Perimetrni toping.
 d) Anvar transport kartasidan m ming so'm, Komil n ming so'm sarfladi. Komil qancha ko'p pul sarfladi?

$$n - m$$

$$m + n + m + n$$

$$n + n + n + n$$

6. Daftaringizda sonlarni arab raqamlarida ifodalab, taqqoslang.

$$VII + XIV \square XVI + VII$$

$$IX + IX + IX \square XIV + II$$

$$XXX - IV \square XXVI$$

$$XVII + XX \square XXXIV$$

7. Ifoda asosida masala tuzing.

$$23 + 15 + (23 + 15).$$

8. Bankda faqat maxsus karta yordamida ochiladigan elektron eshiklar o'rnatildi. Birinchi qavatda 25 ta shunday eshik, ikkinchi qavatda birinchi qavatdagidan 5 ta kam eshik, uchinchi qavatda ikkinchi qavatdagidan 3 ta kam eshik o'rnatildi. Bankda jami nechta "aqlli eshiklar" o'rnatilgan?

9. Ustun ko'rinishda hisoblang.

$$52 - 14$$

$$97 - 45$$

$$81 - 65$$

$$62 - 15$$

$$48 + 35$$

$$37 + 26$$

$$19 + 38$$

$$25 + 65$$

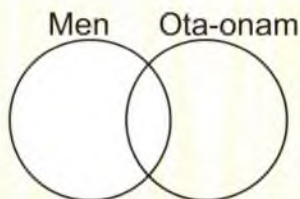
Yondosh mavzu: Men va texnologiyalar

Texnologiyalar inson tomonidan yaratilgan kashfiyotlar: asbob-uskunalar va ularni kundalik hayotda qo'llash yo'llaridir. Bu bo'limda qanday texnologiyalar bilan tanishganimiz haqida to'xtalib o'tamiz.

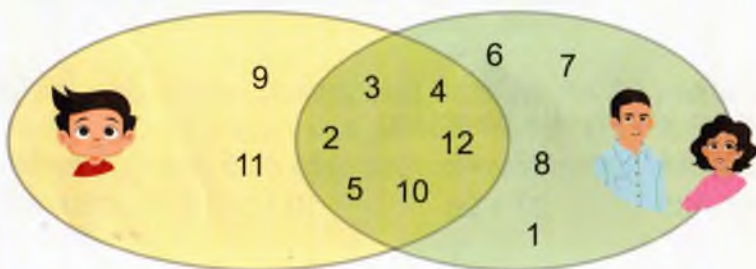
1. Qaysi texnologiyalar sizning hayotingizga, qaysilari ota-onangizning hayotiga aloqador?
Daftaringizga Venn diagrammasini chizing va uning ichiga jadvaldagi texnologiya tartib raqamlarini yozib chiqing.

1	Qurilish	5	Atrofimizdagi gadjetlar	9	Ta'lim olish
2	Tibbiyot	6	Plastik kartalar	10	Kutubxona
3	San'at	7	Oshxonadagi texnika	11	"Aqlli" o'yinchoqlar
4	Transport	8	Robotlar	12	Onlayn xizmatlar

2. Akmal o'z maydonini namunadagidek to'ldirdi. 1-misol yordamida Akmal va ota-onasi o'rtasidagi umumiy texnologiyalarni ayting.

3. Karim umumiy texnologiyalar sonini bilish uchun 2-topshiriqdagi diagrammaga ifoda tuzdi:

$$(2 + 6) + (6 + 4) = 18.$$

Karim qayerda xatoga yo'l qo'ydi? O'z yechimingizni tushuntiring.

4. Berilgan so'zlar juftligini toping, ulardagi harflar sonini sanang va yig'indisini hisoblang. Quyidagi jadvalni mos harflar bilan to'ldiring. Shunda siz zamonaviy foydali ixtirolardan birini bilib olasiz.

Eslatma: So'z – bu boshqalaridan oraliqlar bilan ajralib turuvchi yozuv hisoblanadi.

Dars	Topshiriq tartib raqami	So'z		Dars	Topshiriq tartib raqami	So'z		Harf
20	1	1	+	20	1	2	=	P
21	5	7		21	7	3		R
22	3	1		22	6	1		A
23	1	2		23	4	1		T
24	1	6		24	3	6		K
25	1	1		25	5	1		I
26	3	5		26	4	4		S
27	5	1		27	4	8		L

11	7	16	8	14	20	10		10	16	15	14	16
----	---	----	---	----	----	----	--	----	----	----	----	----

Siz ushbu ixtirodan foydalanasizmi? Undan qayerda foydalanish mumkin?

40. Amaliy topshiriqlar

Yondosh mavzu:
Intellectual marafon

Masala, ifoda.

$$\begin{aligned} \triangle + \bigcirc &= 13 \\ \triangle - \bigcirc &= 3 \\ \triangle &= ? \quad \bigcirc = ? \end{aligned}$$

1. Tenglamalarni yeching.

$$x - 25 = 25$$

$$a - 0 = 15$$

$$34 - m = 0$$

$$18 + y = 18$$

$$b + 10 = 10$$

$$k + 0 = 25$$

2. Ifodani yozing.

- a) a songa b va c sonlar yig'indisini qo'shing.
- b) b va c sonlar yig'indisiga a sonni qo'shing.
- d) a va b sonlar yig'indisidan c sonni ayiring.
- e) c sondan a va b sonlar yig'indisini ayiring.
- f) a va b sonlar yig'indisiga c va d sonlar yig'indisini qo'shing.

3. Misollarni $a - b - c = a - (b + c)$ formula yordamida yeching:

$$31 - 12 - 15$$

$$49 - 26 - 7$$

$$64 - 18 - 21$$

$$91 - 45 - 12$$

$$34 - 7 - 11$$

$$71 - 23 - 12$$

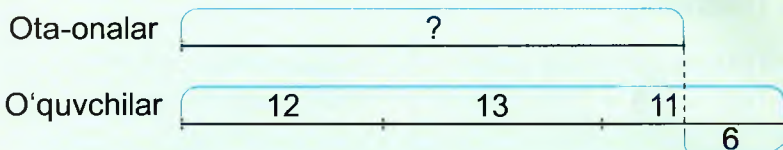
4. Masalani ikki usul bilan yeching.

Texnologiyalar muzeyida 67 ta eksponat bor. Ulardan 28 tasi birinchi qavatda, 21 tasi ikkinchi qavatda, qolganlari uchinchi qavatda joylashgan. Muzeyning uchinchi qavatida nechta eksponat bor?

5. Jadval bo'yicha masala o'ylab toping. Unga ifoda yozing va qiymatini toping.

2-"A"	2-"B"	2-"D"	2-"E"	Yig'indi
21	25	24	23	

6. Chizma bo'yicha bir nechta amali masala tuzib, uni yeching. Masalaga yana qanday savollar tuzish mumkin?

7. Agar har bir sinfga 3 tadan noutbuk va 1 tadan proyektor berilgan bo'lsa, maktabga qancha texnika kelganini sonlar nuri yordamida hisoblang. Texnika 5 ta sinfga tarqatilgan. Ushbu nurni daftaringizga chizing.

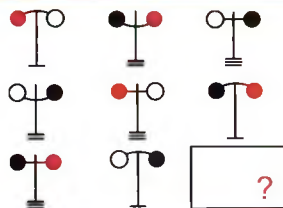
8. Uzunligi 4 santimetr bo'lgan AB kesma chizing. Kesmaning boshidan to'g'ri burchak ostida yuqoriga 3 santimetr o'lchang va C nuqtani qo'ying. B va C hamda B va A nuqtalarni tutashtiring. Qanday shakl paydo bo'ldi? Perimetrini toping.

9. Ikkinchi sinf o'quvchilari uchta avtobusda texnologiyalar muzeyiga borishdi. Birinchi avtobusda 30 o'quvchi, ikkinchi avtobusda 32 o'quvchi, uchinchi avtobusda 35 o'quvchi ketdi. Qaytishda uch o'quvchini muzeydan ota-onasi olib ketdi. Qancha o'quvchi avtobusda ortga qaytdi?

41. Amaliy topshiriqlar

Yondosh mavzu:
Intellectual marafon

Masala, ifoda.

1. Hisoblang.

$(45 + 37) - 28$	I
$82 - (45 + 21)$	I
$34 + 26 - 15$	T
$91 - 44 - 27$	N
$84 - 37 + 12$	L
$45 + 16 + 21$	SH
$100 - 30 + 10$	I

$(23 + 15) - 21$	T
$72 - (23 + 21)$	A
$21 + 25 + 37$	B
$19 + 17 - 3$	SH
$18 + 27 + 14$	A
$64 - 5 + 18$	B
$71 - 5 + 24$	S
$17 + 24 + 48$	U

Ustunlardan biridagi misollarni yeching.

Javoblarni o'sish tartibida qo'ying.

Qaysi so'z hosil bo'ldi?

2. Taqqoslang.

$45 + 12$ ☐ $66 - 11$
 $21 + 23$ ☐ $48 - 5$
 $91 - 46$ ☐ $92 - 45$
 $74 - 56$ ☐ $18 + 12$
 $35 - 17$ ☐ $46 - 28$
 $35 + 28$ ☐ $92 - 32$

$44 + 21$ ☐ $81 - 26$
 $75 - 50$ ☐ $21 + 7$
 $95 - 51$ ☐ $23 + 22$
 $71 - 15$ ☐ $33 + 24$
 $74 - 25$ ☐ $13 + 19$
 $48 + 35$ ☐ $34 + 61$

3. Masalalarga ifodalar tuzing va qiymatlarini hisoblang.

- Do'konga ertalab 18 ta, tushlikda 16 ta telefon olib kelindi. Kechgacha 17 ta telefon sotildi. Do'konda nechta telefon qoldi?
- Do'konda 49 ta televizor bor edi. Birinchi haftada 16 ta televizor, ikkinchi haftada 15 ta televizor sotildi. Do'konda nechta televizor qoldi?

4. Jadval bo'yicha masala o'ylab toping. Savolga javob berish uchun ifoda yozing. Ularni hisoblang.

Bor edi	Ishlatildi	Qoldi
91	47	?

Bor edi	Uchib ketdi	Qoldi
?	38	44

Bor edi	Ketdi	Qoldi
74	?	28

5. Qonuniyatni toping va bu qoida bo'yicha yana bitta misol yozing.

$$91 - 19$$

$$82 - 28$$

$$73 - 37$$

6. 14, 13, 27 sonlari ishtirokida 4 ta tenglik tuzing.

7. Do'konda sotilayotgan 52 ta texnika vositasidan 18 tasi planshet va 19 tasi noutbuk, qolgani printer. Do'konda nechta printer sotilyapti?

1. Kerakli amal ishoralarini qo'ying.

$$4 \square 6 \square 3 \square 2 = 5$$

$$8 \square 7 \square 5 \square 3 = 3$$

$$8 \square 3 \square 2 \square 4 = 11$$

$$12 \square 2 \square 8 \square 4 = 10$$

2. Agar sabzavotlar likopchadan soat mili yo'nalishiga teskari yo'nalishda olinsa, sabzavotlardan qanday ketma-ketlik hosil bo'ladi?

Qulay bo'lishi uchun sabzavotlarni shakllar bilan almashtiring:

3. Katakka solish uchun ikkita to'tiqushni tanlab oling. Buni necha usulda amalga oshira olasiz?

4. Agar kesishish nuqtasida yoziladigan son har bir to'g'ri chiziqlarning chetidagi sonlar yig'indisi ekani ma'lum bo'lsa, 1, 2, 3, 4, 5 sonlari to'g'ri chiziqda qanday joylashadi?

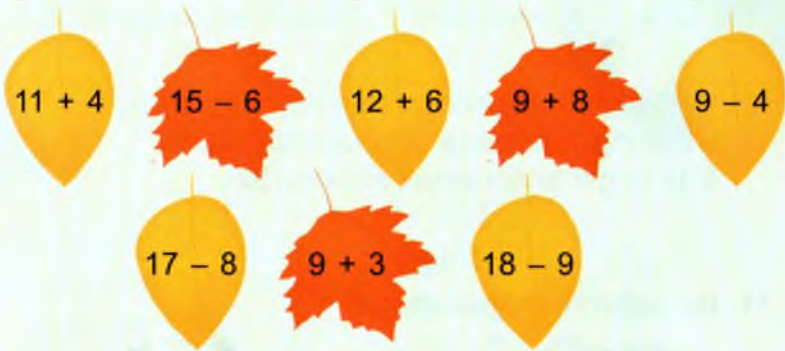

5. Hayvonot bog'ining pavilyonlari ma'lum tartibda rangli toshlar bilan bezatildi. Navbatdagi ikkita tosh qanday rangda bo'ladi?

6. Har bir misolning javobi keyingi misolning birinchi soni bo'lishi uchun barglarni qanday joylashtirish kerak?

7. O'ylab ko'ring, katakchalar o'rniga qanday matematik amallarni qo'yib chiqish kerak?

8. Qonuniyatni toping. Zanjirni davom ettiring.

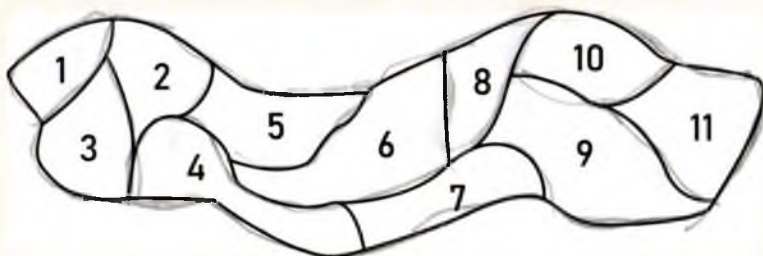
9. Umidada 4 ta hasharot rasmi – qo'ng'iz, kapalak, xonqizi va pashsha chizilgan kartochkalar bor. Har bir kartochkada 2 ta hasharot tasvirlangan. To'plamda nechta har xil kartochka bo'lishi mumkin?

10. Berilgan shakl ustidan shunday 2 ta chiziq o'tkazingki, natijada 3 ta uchburchak va 3 ta to'g'ri to'rtburchak hosil bo'lsin.

11. Bu qadimiy shahar xaritasi.

Xaritani uchta rangga: qizil, ko'k va sariq ranglarga shunday bo'yangki, bunda bir-biriga tutashgan hech qaysi hudud bir xil rangda bo'lmasin.

12. Madina seshanba kunlari kashtachilik to'garagiga boradi. Agar u oktabr oyida kasal bo'lib, bitta mashg'ulotni qoldirgan bo'lsa, shu oyda nechta mashg'ulotga borgan?

13. Bobosi Karimga laylaklar simyog'ochlarga, daraxtlarga va uylar tomiga 6 ta yangi in qurganini aytdi. Agar laylaklar uy tomlariga kam, simyog'ochlarga eng kam in qurgani ma'lum bo'lsa, eng ko'p inni qayerga qurgan?

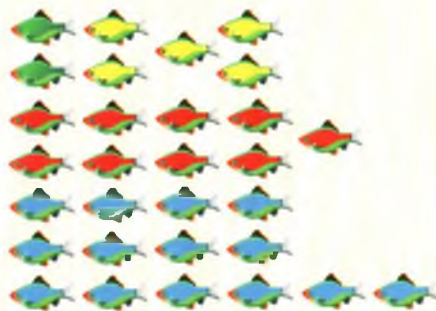
14. Rangli katakchalarga 1, 2, 3, 4, 5, 6 sonlarini shunday yozingki, istalgan to'g'ri chiziq bo'ylab yozilgan sonlar yig'indisi bir xil bo'lsin.

15. Qonuniyatni toping va qatorni davom ettiring.

2, 5, 9, 14, 20, ...

Rasmdagi baliqlar qatori bilan berilgan sonlar qatori orasida qanday bog'liqlik bor? Agar davomiga tilla baliqchalar chizilsa, ular nechta bo'ladi?

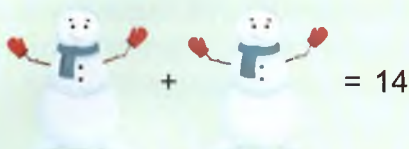

16. Olmalar qanday tartibda joylashganini toping. Davomida qanday olmalar bo'lishi kerak?

17. Boshqotirmanani yeching.

18. Boshqotirmanani yeching.

$$\blacktriangle + \blacktriangle = 4$$

$$\blacksquare + \blacksquare + \blacksquare = \blacktriangle$$

$$\odot + \odot + \odot = 7$$

$$\bigcirc + \bigcirc = 2$$

$$\blacktriangle + \blacktriangle = 6$$

$$\odot + \odot = 2$$

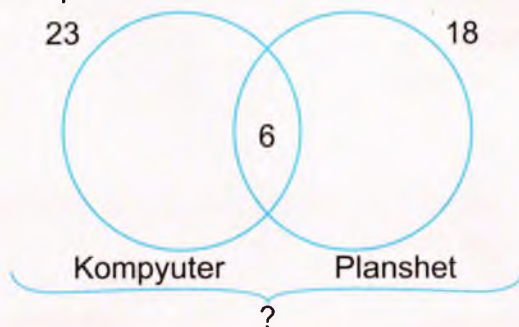
19. Qaysi tomonga qaragan strelka yetishmayapti?

20. Bolalar maydonchasini bezatishda ma'lum tartibda manzarali toshlar yotqizildi. Keyingi naqsh qanday bo'ladi?

21. Ikkinchi sinf o'quvchilari quyidagi savolga javob berishdi: Siz kompyuterdan foydalanasizmi yoki planshetdanmi? Venn diagrammasidagi 6 raqami nimani anglatadi? Qancha o'quvchi faqat planshetdan foydalanadi? Jami qancha o'quvchi orasida so'rov o'tkazildi?

22. Qonuniyatni toping va har bir qatorga yana 5 tadan son yozib chiqing.

1, 6, 5, 10, 9, 14, 13, 18, ...

2, 6, 4, 8, 6, 10, 8, 12, ...

3, 8, 6, 11, 9, 14, 12, 17, ...

23. Loyiha uchun so'rovnoma o'tkazildi: oilangizda qanday maishiy texnikadan foydalaniladi, elektrlimi yoki mexanikmi?

	Elektr	Mexanik	Ikkalasi
Go'sht qiymalagich	23	11	2
Mikser	26	15	6
Qahva maydalagich	7	12	3

Daftaringizga har bir texnika uchun Venn diagrammasini chizing. Uni jadvalda berilgan ma'lumotlar bilan to'ldiring. Elektr go'sht qiymalagichdan necha kishi, mexanik qahva maydalagichdan necha kishi foydalanishini aniqlang.

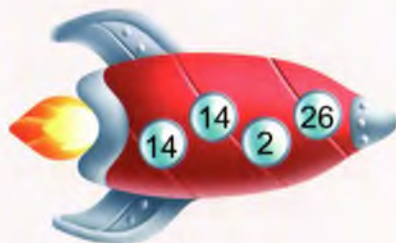

24. Tushirib qoldirilgan sonlarni topish uchun daftaringizga misollarni yozing.

	20		21	34	5		16
	5	6		2		10	20
 + 		60			10	38	
 + 			16		12		40
 + + 		66	50			48	

25. Raketalarga sonlar qanday qonuniyat asosida yozilganligini toping.

26. Birinchi misoldagi raqamlar va shakllar orasidagi bog'lanishni toping.
Shu qoida asosida qolgan misollarni yeching.

37	34	23	55	34	13	34	23	34	54

Q $(\square + \square) - \bullet = (64 + 5) - 14 = 55$

CH $(\triangle + \square) - \bullet$

L $(\bullet + \triangle) - \square$

Y $(\triangle + \triangle) - \bullet$

K $(\triangle + \square) - \triangle$

I $(\triangle + \bullet) - \square$

Mundarija

Muqaddima	3
1. Takrorlash.....	4
2. Takrorlash.....	6
3. Takrorlash.....	8
4. Takrorlash.....	10
5. Takrorlash.....	12
6. Takrorlash.....	14
7. Takrorlash.....	16
8. Takrorlash.....	18
9. Sonlarni qo'shish va ayirish	20
10. Sonlarni qo'shish va ayirish	22
11. Yaxlit songacha qo'shish ($31 + 9$).....	24
12. Yaxlit songacha qo'shish ($31 + 9$)	26
13. Yaxlit sondan ayirish.....	28
14. Sonlarni ayirish ($30 - 7$).....	30
15. Sonlarni qo'shish ($21 + 39$).....	32
16. Sonlarni qo'shish ($21 + 39$)	34
17. Ayirish ($50 - 22$).....	36
18. Ayirish ($50 - 22$).....	38
Mavzu bo'yicha yakuniy dars.....	40
19. Sonlarni qo'shish ($25 + 6$).....	42
20. Sonlarni qo'shish ($25 + 6$).....	44
21. Sonlarni qo'shish ($6 + 25$).....	46
22. Sonlarni ayirish ($33 - 7$).....	48
23. Sonlarni ayirish ($43 - 7$).....	50
24. Sonlarni ayirish ($43 - 7$).....	52
25. Sonlarni qo'shish ($28 + 14$).....	54
26. Sonlarni qo'shish ($28 + 14$).....	56
27. Ustun ko'rinishida qo'shish va ayirish.....	58

28. Sonlarni ayirish (43 – 16).....	60
29. Sonlarni ayirish (43 – 16).....	62
30. Ustun ko‘rinishda qo‘shish.....	64
31. Qo‘shishning xossalari.....	66
32. Ustun ko‘rinishida ayirish.....	68
33. Og‘zaki hisoblash usullari.....	70
34. Yig‘indidan sonni ayirish.....	72
35. Yig‘indidan sonni ayirish.....	74
36. Sondan yig‘indini ayirish.....	76
37. Sondan yig‘indini ayirish.....	78
38. Masalalar yechish va o‘tilgan mavzularni mustahkamlash	80
39. Masalalar yechish.....	82
Mavzu bo‘yicha yakuniy dars.....	84
40. Amaliy topshiriqlar.....	86
41. Amaliy topshiriqlar.....	88
Amaliy topshiriqlar.....	90

Darslik holati haqida ma'lumot

№	O'quvchining F. I. Sh	O'quv yili	Darslik olingan vaqtdagi holati	Sinf rahbarining imzosi	Darslik qaytarib berilgan vaqtdagi holati	Sinf rahbarining imzosi
1	Rustanov	2023	Yangi			
2						
3						
4						
5						
6						

**Darslikni olish va o'quv yili oxirida uni qaytarishda
yuqoridagi jadval sinf rahbari tomonidan
quyidagi mezonlarga muvofiq to'ldiriladi**

Yangi	Darslikning holati a'lo darajada
Yaxshi	Muqovasi butun, kitobning asosiy qismidan uzilmagan. Barcha sahifalar mavjud, butun, yirtilmagan, yelimi ko'chmagan
Qoniqarli	Muqovasi ezilgan, shikastlangan, kitobning asosiy qismidan qisman ajralgan va foydalanuvchi tomonidan tiklangan. Qayta tiklash ishlari qoniqarli. Yirtilgan sahifalar yopishtirilgan, ba'zi sahifalari yirtilgan
Qoniqarsiz	Muqovasiga chizilgan, kitobning asosiy qismidan to'liq yoki qisman yirtilib, uzilgan, qoniqarli tiklangan. Sahifalari yirtilgan, ba'zi sahifalari yo'q, bo'yalgan, ifloslangan, tiklash mumkin emas

Repyova I.V.

Matematika. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 2-sinfi uchun darslik, I qism / I.V.Repyova, Y.V.Zemlina. – Toshkent: "Novda Edutainment" nashriyoti, 2023. – 100 b.

UO'K 51(075.3)

KBK 22.1ya72

R 42

ISBN 978-9943-9687-2-1

Repyova Irina Vladimirovna

Matematika

2-sinf

I qism

Umumiy o'rta ta'lim maktablari uchun darslik

«Novda Edutainment»
Toshkent – 2023

Muharrirlar:

Badiiy muharrir

Musahhih

Rassomlar:

Kompyuterda sahifalovchi

N.Gaipov, Sh.Muslimova

A.Sobitov

M.Maxmadaminova

A.Pan, T.Daminov

O.Sava

Nashriyot litsenziyasi AI №158. 03.07.2023-yilda original-maketdan

bosishga ruxsat etildi. Bichimi 60×84/8. Kegli 16 n/shponli.

"Arial" garnituras. Ofset bosma usulida bosildi.

Mashinada yengil bo'rlangan (Machine Finished Coated) 80 g/m² qog'oz.

Shartli b.t. 12,5. Hisob-nashriyot t. 1,98.

Adadi 626 913 nusxa. Buyurtma raqami 23-265.

"O'zbekiston" NMIUda chop etildi.

@ELEKTRON_DARSLIKBOT dan yuklab olindi.

